

διαδρομές

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ / ΤΕΧΝΕΣ / ΙΣΤΟΡΙΑ / ΒΙΒΛΙΑ / ΜΟΥΣΙΚΗ / ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ
ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ ΤΙΤΟΣ ΠΑΤΡΙΚΙΟΣ - ΗΡΑΚΛΗΣ ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ - ΘΑΝΟΣ ΒΕΡΕΜΗΣ

ΜΙΑ ΠΕΡΙΗΓΗΣΗ ΣΕ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΤΩΝ ΧΑΝΙΩΝ
ΠΟΥ ΣΥΝΔΕΘΗΚΑΝ ΜΕ ΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ 1821

Τόπιοι μαρτυρίου και μνήμες

ΕΛΙΑ ΚΟΥΜΛΗ

diadromes@haniotika-nea.gr

editorial

εννημένοι επαναστάτες οι Κρητικοί, παρόλη τη μακράιωνη σκλαβιά, δεν έπαψαν ποτέ να πολεμούν για την πολυπόθητη ελευθερία. Η επανάσταση του 1821 που γιορτάζει σήμερα ολόκληρος ο Ελληνισμός, παρά τις αιματηρές εξεγέρσεις σε όλο το νησί, δεν έφερε τα επιθυμητά αποτελέσματα και η Κρήτη μπόρεσε τελικά να ενωθεί με την ελεύθερη Ελλάδα κοντά έναν αιώνα αργότερα.

Στο σημερινό μας αφιέρωμα αναζητούμε τόπους μαρτυρίου του 1821 στο Νομό Χανίων, εκεί που οι επαναστάσεις πνίγηκαν στο αίμα, κρατώντας όμως άσβεστο τον πόθο των Κρητικών για την ελευθερία.

περιεχόμενα

25/3

Ευάγγελος,
Ευαγγελία,

26/3

Συλάς,
Σύλα

27/3

Λήδα
Λυδία,
Ματρώνα,

Φίλιππος,

31/3

Υπάτιος

σελ. 3 - 5 ~ Πολιτισμός, σινεμά
Συνέντευξη με τον Ηρακλή Παπαϊωάννου

σελ. 6 ~ Βιβλία, αφορμή

σελ. 7 ~ Συνέντευξη με τον Τίπο Πατρίκιο

σελ. 8 - 9 ~ Τόποι μαρτυρίου και μνήμες

σελ. 10 ~ Παιδότοπος

σελ. 11 ~ Συνέντευξη με τον Θάνο Βερέμη

σελ. 12-14 ~ 24 - 25 Μαρτίου 1944:
«Τα Χανιά πυρπολήθηκαν από πατριωτικό ενθουσιασμό»

σελ. 15 ~ Ιστορία της ιατρικής:
ένα απίθανο ταξίδι στον χρόνο

σελ. 16 ~ Υγεία & Βότανα

No. 558

Φανταστικό
μοιραίο

Andrea del Castagno, "Farinata degli Uberti", Από έναν κύκλο "Επιφανών Ανδρών (Uomini Famosi)", 1450, Villa Pandolfini, Legnaia.

Επιμέλεια: **ΜΙΧΑΗΛΗΣ ΧΑΤΖΗΔΑΚΗΣ**
Ιστορικός Τέχνης - Αρχαιολόγος
Humboldt Universität zu Berlin
lastjudgment1540@hotmail.com

Ύρω στα 1450 ο Αντρέα ντελ Καστάνιο θα αναλάβει την παραγγελία για έναν κύκλο «Επιφανών Ανδρών (Uomini Famosi)» με την τεχνική της νωπογραφίας προορισμένο να διακοσμήσει τη Villa Pandolfini στη Legnaia, λίγο έξω από τη Φλωρεντία. Εικονογραφικοί κύκλοι της συγκεκριμένης θεματικής είχαν υπάρξει ιδιαίτερα αγαπητοί κατά την περίοδο της Αναγέννησης στην Ιταλία. Μεγαλύτερα σε διαστάσεις από το κανονικό –ας ληφθεί εδώ υπόψη και η απόσταση από σημείο θέασης– τα πορτραίτα αυτά διασώζονταν ανδρών και γυναικών επιχειρούσαν να στήσουν μια γέφυρα ανάμεσα στο ένδοξο χθές και το περίλαμπρο σήμερα, μέσω της επιδιωκόμενης εξίσωσης σημαντικών πρωταγωνιστών του ιταλικού ουμανιστικού κινήματος με αρχαίους ήρωες, στρατηλάτες, πολιτικούς και επιστήμονες, τις αρετές και τα ανδραγαθήματα των οποίων οι πρώτοι αυτάρεσκα ήθελαν με αυτόν τον έντεχνο τρόπο να παραλληλίσουν με τα δικά τους σύγχρονα επιτεύγματα.

Έτσι και στον εν λόγω εικονογραφικό κύκλο συναντάμε τα πορτραίτα των στρατιωτικών ηγετών Niccolo Acciaiuoli, Farinata degli Uberti και Pippo Spagno και των δαφνοστεφανωμένων ποιητών Δάντη και Βοκκακίου να παρελαύνουν δίπλα σε αυτά της Κυμαίας σίβυλλας και των μυθικών βασιλισσών Εσθήρ και Τόμυρις.

Σε ό,τι αφορά το τεχνικό κομμάτι της εκτέλεσης της σημαντικής αυτής παραγγελίας, ο Καστάνιο θα επιδείξει τεράστια μαεστρία

στην απόδοση μορφών αποτυπωμένων στο νωπό σοβά με ψευδαισθητικό τρόπο τέτοιο, ώστε να απομυμούνται την απόδοσή τους σε μάρμαρο σαν να επρόκειτο για γλυπτικές και όχι ζωγραφικές δημιουργίες –γεγονός που θα πρέπει να μελετηθεί στο πλαίσιο του ανταγωνισμού των τεχνών για την πρωτοκαθεδρία μεταξύ τους, ανταγωνισμός που θα λάβει την πλέον προγραμματική έκφραση του αρκετά χρόνια αργότερα στις ρωμαλέες νεανικές μορφές των γυμνών νέων (ignudi) του Μιχαήλ-Αγγέλου στη διακόσμηση της οροφής του παρεκκλησίου του Σίξτου Δ' στο Βατικανό.

Το πορτραίτο του Farinata degli Uberti (1212-1264), ο οποίος είχε υπάρξει γένης της αντιπαπικής φατρίας των Γκιμπελλίνων στη Φλωρεντία κατά το 13ο αιώνα, είναι ενδεικτικό της προσέγγισης αυτής του καλλιτέχνη, όπως μαρτυρά η δεξιοτεχνική χρήση της προοπτικής απόδοσης του αρχιτεκτονικού φόντου, αλλά και επιμέρους λεπτομέρειες, όπως π.χ. η «έξερψη» απόδοση των μορφών που μοιάζουν να θέλουν να σπάσουν τα στενά αρχιτεκτονικά όρια που τις πλαισιώνουν (προσέξτε π.χ. ενδεικτικά για την τάση αυτή στην εικόνα μας το δεξί χέρι με τη στρατιωτική ράβδο και τη μύτη του αριστερού ποδιού του αποδοσμένου σε τέλειο contrapposto Farinata), τοποθετώντας τις καθ' αυτόν τον τρόπο σε έναν χώρο που αφήνει την αίσθηση στο θεατή ότι αιωρείται ανάμεσα στον ιλουζιονιστικό-ζωγραφικό και στον πραγματικό.

ΣΥΜΠΟΣΙΟ ΚΑΙ ΕΚΘΕΣΗ ΣΤΟ Κ.Α.Μ.

“Το Σώμα ως Τόπος Βιωμάτων Ταυτοτήτων και Κοινωνικών Νοημάτων”

Διεπιστημονικό συμπόσιο με θέμα: “Το Σώμα ως Τόπος Βιωμάτων, Ταυτοτήτων και Κοινωνικών Νοημάτων στην Εποχή της Σύγχρονης και Επερχόμενης Κρίσης: Συνεπαγωγές στην Παιδεία, τη Γνώση και την Προσωπική Ανάπτυξη”, θα πραγματοποιηθεί στο Κέντρο Αρχιτεκτονικής της Μεσογείου (ΚΑΜ, 2ος όροφος) στα Χανιά την Τετάρτη 29 Μαρτίου τις ώρες 9 π.μ. - 2.30 μ.μ. και 4.30 μ.μ. - 9 μ.μ. (είσοδος ελεύθερη, θα δοθεί βεβαίωση παρακολούθησης).

Το πλαίσιο του συμποσίου την Δευτέρα 27 Μαρτίου στις 7 μ.μ. θα εγκαινιαστεί στην ισόγεια αίθουσα του Κέντρου Αρχιτεκτονικής της Μεσογείου μια ομαδική έκθεση 33 σύγχρονων καλλιτεχνών με τίτλο: “Σώμα και σύγχρονη κρίση”, με επιμελήτρια την Χρυσούλα Σκεπετζή, εικαστικό-ποιήτρια. Συμμετέχουν οι καλλιτέχνες: Αποστολάκης Μανώλης, Αργείτης Σωκράτης, Βασιλάκου Μαργαρίτα, Γιακουμάκης Αντώνης, Δρυγιαννάκη Στέλλα, Ζαχάρωφ Μαρίβα, Ιωαννίδου Μάτω, Καραδάκη Κάλπη, Κορρέ Πένυ, Κουκλινού Καλλιόπη, Κουκουλάκη Στέλλα, Κουνάλης Κωνσταντίνος, Κουνδουράκης Μανώλης, Λιλικάκης Κοσμάς, Μανιουδάκης Γιάννος, Μάνος Φίλιππος, Μαρκαντωνάτου Εριέττα, Μποβιάτσου Λαμπρινή, Ξαρχοπούλου Κατερίνα, Παγωμένος Κώστας, Παντελόπουλος Παντελής, Σκεπετζή Χρυσούλα, Σκυλουράκη Μιράντα, Σολιδάκης Βασίλης, Schwienbacher Sara, Τζάνης Δημήτρης, Τουρλίδας Βασίλειος, Τσάνα Εύη, Τσουκνάκη Μαρία, Χαρατοπή Βάσω, Χαρίσης Ηλίας, Φουντουλάκη

Σοφία & Φραντζεσκάκης Αντώνης.
Η έκθεση θα διαρκέσει από τις 27 Μαρτίου έως τις 7 Απριλίου και θα λειτουργεί από 9 π.μ. έως 2.30 μ.μ. και από 7 μ.μ. έως 9 μ.μ. με ελεύθερη είσοδο.
Στα εγκαίνια της έκθεσης θα γίνει ομιλία από τον Καθηγητή Πανεπιστημίου Κρήτης Μάριο Α. Πουρκό με τίτλο “Παγωμένα σώματα σε έναν κόσμο που ρέει στην εποχή της σύγχρονης και επερχόμενης κρίσης”.
Το συμπόσιο και η έκθεση οργανώνονται στο πλαίσιο της Εργαστηριακής Μονάδας Οικολογικής Ψυχολογίας και Βιοματικής, Ευρετικής και Αφηγηματικής-Διαλογικής Ψυχοπαιδαγωγικής του Εργαστηρίου Ψυχολογικής Έρευνας του Παιδαγωγικού Τμήματος Προσχολικής Εκπαίδευσης της Σχολής Επιστημών Αγωγής του Πανεπιστημίου Κρήτης, από τον Καθηγητή Ψυχολογίας Μάριο Α. Πουρκό σε συνεργασία με την Κοινωνική Επιχείρηση Πολιτισμού και Περιβάλλοντος (ΚΕΠΠΕΔΗΧ-ΚΑΜ) Δήμου Χανίων και το Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης Χανίων – Ελαιουργείον.

“ΤΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ”

Στο Φρούριο Ιτζεδίν τα γυρίσματα της νέας ταινίας του Π. Βούλγαρη

Ο Παντελής Βούλγαρης, τέσσερα χρόνια μετά την επιτυχία της “Μικράς Αγγλίας”, ετοιμάζει “Το Τελευταίο Σημείωμα”, ταινία εποχής που ξεκίνησε γυρίσματα στις Φυλακές Ιτζεδίν, ενώ θα συνεχιστούν σε επιλεγμένες τοποθεσίες της Κρήτης και της Αττικής.

Όπως αναφέρει το athinorama.gr, η ταινία μας μεταφέρει στην κατοχική Ελλάδα όταν οι Γερμανοί κατακτητές εκτέλεσαν 200 αγωνιστές στην Καισαριανή, ως αντίποινα στην αντιστασιακή δράση, μερικούς μήνες πριν την απελευθέρωση της Αθήνας. Κεντρικός ήρωας είναι ο Ναπολέων Σουκατζίδης, Κρητικός αγωνιστής του λαϊκού κινήματος και κρατούμενος σε φυλακές κι εξορίες από το 1936. Ήταν μάρτυρας όλων των ναζιστικών αγριότητων εκτελώντας χρέη διερμηνέα του διοικητή Φίσερ των φυλακών Χαϊδαρίου. Η γυναίκα του, Χαρά Λιουδάκη, τον στήριζε περιμένοντας καρτερικά να επιστρέψει, παρά τις δυσκολίες και τα λιγοστά επισκεπτήρια που δικαιούταν, πάντα υπό την απειλή όπλων. Όταν η Αντίσταση στήσι ενέδρα στην περιοχή των Μολάων, σκοτώνοντας το διοικητή Κρες και τρεις άντρες της συνοδείας του, οι Γερμανοί διατάζουν την εκτέλεση πενήντα Ελλήνων για κάθε νεκρό. Τότε ο Φίσερ, δίνει την ευκαιρία στο Ναπολέοντα να σωθεί βάζοντας

άλλον στη θέση του στη λίστα των μελλοθανάτων, με τον τελευταίο να βρίσκεται αντιμέτωπος με ένα δίλημμα ζωής.
Ο σκηνοθέτης επιστρέφει στη δεκαετία του '40, οκτώ χρόνια μετά την “Ψυχή Βαθιά”, για να αφηγηθεί την περίπτωση ενός σπαρακτικού ηθικού αδιεξόδου, που συνδυάζει τα πραγματικά ιστορικά γεγονότα με το πολιτικό δράμα, διαχρονικά χαρακτηριστικά των ταινιών του. Το σενάριο υπογράφει η Ιωάννα Καρυστιάνη, με πρωταγωνιστές τους Ανδρέα Κωνσταντίνου (“Ουζερί Τοισάνης”) το Γερμανό ηθοποιό Αντρέ Χένικε (“Μια Επικίνδυνη Μέθοδος”) και την Ελληνοαμερικανίδα ηθοποιό Μελία Κρίλινγκ (“Οι Βοργίες”).
Το συνεργείο της παραγωγής συμπληρώνουν σταθεροί συνεργάτες του Παντελή Βούλγαρη, ο Σίμος Σαρκετζής στη διεύθυνση φωτογραφίας, ο Τάκης Γιαννόπουλος στο μοντάζ, ο Σπύρος Λάσκαρης στα σκηνικά, η βραβευμένη με βραβείο Ιρις της Ελληνικής Ακαδημίας Κινηματογράφου Γιούλα Ζωιοπούλου στα κοστούμια και ο Αλέξανδρος Βούλγαρης στη μουσική. Τα γυρίσματα θα πραγματοποιηθούν σε τοποθεσίες της Κρήτης και της Αττικής.
Η ταινία κυκλοφορεί στις αίθουσες 26 Οκτωβρίου από την Tanweer.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΗ

Εκδήλωση για την 25η Μαρτίου

Εκδήλωση για την 25η Μαρτίου συνδιοργανώνουν το Σάββατο στις 7:30 το απόγευμα στο Πνευματικό Κέντρο Χανίων, η Ιερά Μητρόπολη Κυδωνίας και Αποκορώνου “διά του Γραφείου Νεότητας” με την Περιφέρεια Κρήτης – Περιφερειακή Ενότητα Χανίων και το Πνευματικό Κέντρο με θέμα: “Υμνος για την Σωτηρία – Υμνος για την Εθνική Ελευθερία”. Στην εκδήλωση, με την ευκαιρία της διπλής γιορτής των Ελλήνων, του Ευαγγελισμού της Θεοτόκου και της επετείου της Επανάστασης του 1821, θα παρουσιαστούν ενδιαφέροντα δρώμενα εμπνευσμένα από τους στίχους του Εθνικού μας Υμνου. Συμμετέχει η παιδική χορωδία, η βυζαντινή χορωδία της Βυζαντινής Σχολής της Μητροπόλεως και η Ενορία του Αγίου Παντελεήμονος. Την σκηνοθετική επιμέλεια της εορτής έχει η κα. Καίτη Αλέξη.

ΑΥΡΙΟ ΣΤΟ ΤΕΕ

Τάνγκο για τους “Γιατρούς του Κόσμου”

Σεμινάριο εκμάθησης χορού (tango), τα έσοδα του οποίου θα διατεθούν ακέραια στους “Γιατρούς του Κόσμου, παράρτημα Χανίων” διοργανώνουν οι χορευτές-χορογράφοι Φρόνη και Δημήτρη, (www.frinidimitris.com) την Κυριακή 26 Μαρτίου στις 6 μ.μ. στην αίθουσα του Τεχνικού Επιμελητηρίου στα Χανιά (Νεάρχου 23). Διάρκεια σεμιναρίου 75 λεπτά. Κόστος 10 ευρώ.

Όπως αναφέρεται σε σχετική ανακοίνωση, το σεμινάριο απευθύνεται σε άτομα κάθε ηλικίας και είναι μια εξαιρετική αφορμή να κάνετε το πρώτο σας βήμα στο tango, βοηθώντας τους συνανθρώπους μας.

ΣΤΟ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ

Επετειακή εκδήλωση για το Θ/Κ Αβέρωφ

Εκδήλωση για τα “107 χρόνια από την καθέλκυση του Θ/Κ Αβέρωφ” θα πραγματοποιηθεί το επόμενο Σάββατο 1 Απριλίου στις 6:30 μ.μ. στο Πνευματικό Κέντρο Χανίων.

Την εκδήλωση διοργανώνουν η Περιφέρεια Κρήτης – Περιφερειακή Ενότητα Χανίων, ο Δήμος Χανίων και το Ναυτικό Μουσείο Κρήτης.

Το πρόγραμμα της εκδήλωσης περιλαμβάνει χαιρετισμούς, βράβευση του Αρχηγού Στόλου Αντιναυάρχου Ι. Παυλόπουλου Π.Ν. από τον Μητροπολίτη Κυδωνίας και Αποκορώνου κκ Δαμασκηνό και τους οργανωτές της εκδήλωσης.

Αναφορά στο γεγονός θα κάνει ο Πρόεδρος του Ν.Μ. Κρήτης Αρχιεπίσκοπος (Μ) Εμμ. Πετράκης Π.Ν. ε.α.

Θα ακολουθήσει ένα μελωδικό ταξίδι με την Μουσική του Πολεμικού Ναυτικού.

Θα συμπράξουν οι: Νίκη Χαζιράκη, σοπράνο, Θεόδωρος Μπιράκος, βαρύτονος, Κωνσταντίνα Τσιριμώνα, Βαγγέλης Τσακνάκης, Νίκος Τσικαλάκης.

Δ/ση Μουσικής: Πλωτάρχης Γ. Τσιλιμάρης Π.Ν.

Την εκδήλωση θα παρουσιάσει ο Σήφης Μαρκάκης, Ειδικός Συνεργάτης Περιφερειακής Ενότητας Χανίων.

ΣΤΟ “ΠΟΛΥ-ΤΕΧΝΕΙΟ”

Μουσικό σερίανι στην κρητική παράδοση

Το χανιώτικο μουσικό σχήμα “Στριφτάλια” την Τετάρτη 29 Μαρτίου στις 9 μ.μ. θα παρουσιάσει στον πολυχώρο του “Πολυτεχνείου” (Χ’μικάλη Νταλιάνη 40) κρητικούς σκοπούς και τραγούδια των καφέ αμάν, που ηχογραφήθηκαν σε δίσκους γραμμοφώνου την περίοδο 1920-1950 από κορυφαίους Κρήτες μουσικούς όπως: Χαρίλαο Πιπεράκη, Γεώργιο Καντέρη, Κουφινάο, Φουσταλιέρη, Γεώργιο Κουτσουρέλη κ.α. Λύρα - Ηλίας Βλαμάκης Κιθάρα, μπουλαγιάρι - Κώστας Κουρκουνάκης Ούτι, λαγούτο, μαντολίνο - Δημήτρης Βλαμάκης

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

ΑΤΤΙΚΟΝ

(χειμερινό) Τηλ.: 2821027717

Εως και Τετάρτη 29/3

POWER RANGERS

Προβολές: 8 & 10.15 μ.μ.

ΤΟ ΚΟΙΝΟΒΙΟ

Προβολές: 7.45 & 10 μ.μ.

ΤΟ ΚΟΙΝΟΒΙΟ

ΕΛΛΗΝΙΣ

Τηλ.: 2821051850-1

ΚΟΝΓΚ: Η ΝΗΣΟΣ ΤΟΥ

ΚΡΑΝΙΟΥ

Καθημερινά: 8.15 & 10.30 μ.μ.

Σάββατο: 6.15, 8.15 & 10.30 μ.μ.

Η ΠΕΝΤΑΜΟΡΦΗ ΚΑΙ

ΤΟ ΤΕΡΑΣ

Καθημερινά: 8.20 μ.μ. (ελληνικά) &

10.30 μ.μ. (αγγλικά)

Σαββατοκύριακο: 6.15, 8.20 (ελληνικά)

10.30 (αγγλικά)

ΤΡΕΞΕ

Καθημερινά: 8.30 & 10.30 μ.μ.

ΦΟΒΟΥ ΤΟΝ ΠΕΘΕΡΟ

Καθημερινά: 8.30 & 10.30 μ.μ.

LEGO BATMAN: Η ΤΑΙΝΙΑ

(μεταγ.)

Σαββατοκύριακο 6.15 μ.μ.

ΒΑΪΑΝΑ

Σαββατοκύριακο 6.15 μ.μ.

ΤΟ ΚΟΙΝΟΒΙΟ

Η ΠΕΝΤΑΜΟΡΦΗ ΚΑΙ
ΤΟ ΤΕΡΑΣ

STER CINEMAS

(ΜΕΓΑ PLACE)

Τηλ.: 2821057757-8-9

Η ΠΕΝΤΑΜΟΡΦΗ ΚΑΙ

ΤΟ ΤΕΡΑΣ

ΑΙΘ.1 Πέμπτη.-Σάββατο. & Δευτ.-Τετ: 8

μ.μ. (μεταγλ.)

Καθημερινά 10.30. (υποτ.)

Σαββατοκύριακο: 5.30 μ.μ. (μεταγλ.)

ΚΟΝΓΚ: Η ΝΗΣΟΣ

ΤΟΥ ΚΡΑΝΙΟΥ

ΑΙΘ.2 Καθημερινά: 7.40 μ.μ.

ΤΡΕΞΕ

ΑΙΘ.2 Καθημερινά: 10 μ.μ.

ΦΟΒΟΥ ΤΟΝ ΠΕΘΕΡΟ

ΑΙΘ.3 Καθημερινά: 7.40 & 10 μ.μ.

LEGO BATMAN: Η ΤΑΙΝΙΑ

ΑΙΘ.2 Σάββατο: 5.30 μ.μ.

LEGO BATMAN:
Η ΤΑΙΝΙΑ

ΗΡΑΚΛΗΣ ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ:

Πολυδιάστατος ο ρόλος

των μουσείων στη σύγχρονη εποχή

«Αν ένα Μουσείο καταφέρει να φέρει τους πολίτες κοντά στα μηνύματα και τους σκοπούς της τέχνης, αν τους κάνει να νιώσουν βαθιά μέσα τους κάτι από τη μαγεία της τέχνης, έχει ήδη επιτελέσει έναν υψηλό σκοπό».

«Αν, επιπρόσθετα, τους εμπνεύσει στην κατεύθυνση της κοινωνικής προσφοράς τότε η επιτυχία είναι ασφαλώς ακόμη μεγαλύτερη», επισημαίνει στις Διαδρομές, ο Διευθυντής του Μουσείου Φωτογραφίας Θεσσαλονίκης Ηρακλής Παπαϊωάννου, ο οποίος πρόσφατα βρέθηκε στα Χανιά, στο πλαίσιο διάλεξης που διοργάνωσε η Λέσχη Φωτογραφίας και Κινηματογράφου.

Με αφορμή την επίσκεψη του στην πόλη μας, μιλήσαμε με τον κ. Παπαϊωάννου για την τέχνη της Φωτογραφίας, την φωτοδομησιογραφία, το Μουσείο Φωτογραφίας Θεσσαλονίκης, τον πολιτιστικό ρόλο των μουσείων στην σύγχρονη εποχή, το προσφυγικό μέσα από την τρέχουσα έκθεση του Μουσείου κ.α.

ΕΛΕΝΗ
ΦΟΥΝΤΟΥΛΑΚΗ

Το Μουσείο Φωτογραφίας Θεσσαλονίκης είναι ο μοναδικός κρατικός θεσμός που είναι αφιερωμένος στην τέχνη της Φωτογραφίας, στην χώρα μας. Πως θα μπορούσε να αξιοποιηθεί το ελληνικό δυναμικό στο χώρο της φωτογραφίας;

Η σύγχρονη ελληνική φωτογραφία διαθέτει πράγματι αξιόλογο δυναμικό και πολλά νέα παιδιά πλέον με υψηλό δείκτη σπουδών και πλούσιες παραστάσεις στη φωτογραφία. Προσπαθούμε να παρακολουθούμε το έργο της ελληνικής σκηνής και να ανθολογούμε τόσο στις εκθέσεις μας όσο και στο πρόγραμμα του διεθνούς φεστιβάλ που σχεδιάζουμε και υλοποιούμε κάθε δυο χρόνια, αξιόλογα δείγματα αυτού του έργου. Παράλληλα, προσπαθούμε μέσα από εκπαιδευτικές δράσεις, εκδηλώσεις λόγου, το portfolio review που γίνεται κάθε Παρασκευή, να προσφέρουμε στους φωτογράφους, αλλά και το ευρύτερο κοινό γνώσεις, συμβουλές, να οξύνουμε προβληματισμούς. Το ΜΦΘ έχει επίσης επανειλημμένα, και σχετικά πρόσφατα πάλι, προσπαθήσει να στηρίξει το έργο των νέων Ελλήνων φωτογράφων και εκτός συνόρων.

Την τρέχουσα περίοδο παρουσιάζεται στο Μουσείο Φωτογραφίας Θεσσαλονίκης η έκθεση "Μια άλλη ζωή: Ανθρώπινες ροές / Άγνωστες Οδύσσειες" με θέμα το προσφυγικό. Τι αφηγείται η έκθεση στον επισκέπτη;

Η έκθεση επιχειρεί να αφηγηθεί την δραματική περιπέτεια ανθρώπων που εγκλωβίστηκαν ανάμεσα στον πόλεμο από τη μια και τους κάθε λογής φράχτες (υλικούς, πνευματικούς) από την άλλη, ανθρώπων που προσπαθούν να κερδίσουν 'Μια Άλλη Ζωή'. Μέσα από ενόπτες έργων για τα τραυματικά γεγονότα των ακτών του Αιγαίου και την προσπάθεια αναχώρησης από τον "βαλκανικό διάδρομο" για άλλους ευρωπαϊκούς προορισμούς, μέσα από σκληρές φωτογραφίες ανθρώπων που δεν τα κατάφεραν, μαρτυρίες νεαρών Σύρων που καταθέτουν τις δικές τους προσωπικές φωτογραφίες, προβολές και άλλα ιστορικά και σύγχρονα στοιχεία προσπαθήσαμε να οικοδομήσουμε μια σύνθετη αφήγηση που συμπυκνώνει τα βιώματα 26 αυτοπτών μαρτύρων. Ο σκοπός της είναι σε ένα περιβάλλον που είναι κορε-

φωτ.: Σίμος Σαίτιλα

σμένο από πληροφορίες και τις συναίσθηματικά φορτισμένες εκδοχές της post-truth, να επιτρέψουμε στον επισκέπτη να αναστοχαστεί τα γεγονότα με έναν πιο νηφάλιο τρόπο. Παράλληλα, να εκτιμήσει το υψηλό επίπεδο της σύγχρονης ελληνικής φωτοδομησιογραφίας, που εμφανίζεται πλέον στα μεγαλύτερα έντυπα και ενημερωτικούς ιστότοπους του κόσμου.

Ποιά είναι η γνώμη σας για την "δημοσιογραφία των πολιτών" και πώς ανταποκρίθηκαν στο κάλεσμα σας οι φωτοδομησιογράφοι;

Η ανταπόκριση των φωτοδομησιογράφων ήταν άμεση και πολύ γενναϊόδωρη. Παρότι η έρευνα και η προετοιμασία έγινε σε πολύ γρήγορους ρυθμούς και ενόσω τα γεγονότα ακόμη έτρεχαν, μας βοήθησαν πολύ και ελπίζω ότι αναγνώρισαν την ειλικρίνεια της πρόθεσής μας. Ελπίζω ακόμη το αποτέλεσμα να δικαιώσει και το δικό τους κόπο. Η δημοσιογραφία των πολιτών είναι ένα στοιχείο της εποχής μας που πλαισιώνει δυναμικά την παραδοσιακή δημοσιογραφία. Αισθανθήκαμε, με την συνεπιμελήτρια της έκθεσης Πηνελόπη Πετσίνη, ότι σε μια τέτοια έκθεση μπορούσε να συμβάλει μέσα από την παρουσίαση του τρόπου με τον οποίο οι πολίτες σήκωσαν τα μανίκια και οργανώθηκαν σε ομάδες και συλλογικότητες για να προσφέρουν υλική βοήθεια και ψυχική συμπαράσταση σε ανθρώπους διωγμένους από τη φωτιά του πολέμου.

Με αφορμή την έκθεση, το Μουσείο διοργανώνει εκπαιδευτικές δράσεις που απευθύνονται στις οικογένειες των προσφύγων που φιλοξενούνται αυτή την περίοδο στη Θεσσαλονίκη. Θυμάστε κάποιο περιστατικό που σας συγκίνησε;

Τα παιδιά είδαν την έκθεση με πραγματική ευαισθησία και έθεσαν τα δικά τους δικαιολογημένα ερωτήματα. Το φθινόπωρο και τον χειμώνα επισκέφθηκαν την έκθεση περίπου 4500 μαθητές όλων των βαθμίδων. Τα προσφυγόπουλα ειδικότερα προσπαθούσαν να αγγίξουν τις φωτογραφίες σαν να ήταν δυνατόν να ζωντανέψουν όλα όσα είχαν περάσει. Σε

μια περίπτωση, ενός οκτάχρονου παιδιού από την Συρία, που ζωγράφιζε ένα σχολείο γεμάτο ματωμένα παιδιά, ανησυχίασαμε μήπως δημιουργήσαμε κάποιο τραύμα. Επικοινωνώντας με τον δασκαλό του αργότερα μάθαμε ότι το αγόρι όταν επέστρεψε στο σχολείο ζήτησε για πρώτη φορά να εξηγήσει στους συμμαθητές του πώς πέρασε τη θάλασσα, κάτι που απέφυγε εμφατικά όλο το προηγούμενο διάστημα. Αυτό μας συγκίνησε όλους πολύ, καθώς δεν μπορούσαμε να φανταστούμε ποτέ ότι ίσως οι φωτογραφίες έχουν και θεραπευτικό αποτέλεσμα.

Ποιός θεωρείτε ότι οφείλει να είναι ο πολιτιστικός ρόλος ενός Μουσείου στην σύγχρονη εποχή;

Ο ρόλος ενός μουσείου τη σύγχρονη εποχή δεν είναι ίσως μόνο οι άρτια οργανωμένες παρουσιάσεις του πολιτιστικού του αποθέματος, η συλλογή, η μελέτη και η διατήρηση τεχνουργημάτων και τεκμηρίων, αλλά ακόμη περισσότερο η πολύπλευρα οργανωμένη δράση του προς όφελος των πολιτών. Αν καταφέρει να φέρει τους πολίτες κοντά στα μηνύματα και τους σκοπούς της τέχνης, αν τους κάνει να νιώσουν βαθιά μέσα τους κάτι από τη μαγεία της τέχνης, έχει ήδη επιτελέσει έναν υψηλό σκοπό. Αν, επιπρόσθετα, ανάλογα με την έκθεση ή τη δράση, τους εμπνεύσει στην κατεύθυνση της κοινωνικής προσφοράς τότε η επιτυχία είναι ασφαλώς ακόμη μεγαλύτερη.

Κατά την επίσκεψη σας στην Δημοτική Πινακοθήκη Χανίων, πραγματοποιήθηκε και ένα εργαστήριο με τη συμμετοχή φωτογράφων της ΛΕΦΚΙ Χανίων. Υπάρχει κάτι που σας έκανε εντύπωση;

Έχω επισκεφθεί τα Χανιά τα τελευταία χρόνια αρκετές φορές και έχω διαπιστώσει την ύπαρξη μιας ζωντανής και ανήσυχης φωτογραφικής σκηνής, κάτι που φανερώνουν και οι μετακλήσεις ανθρώπων του φωτογραφικού χώρου για διαλέξεις, σεμινάρια και άλλες εκδηλώσεις. Πίσω από όλα αυτά υπάρχουν νέα παιδιά με όρεξη και ταλέντο που πρέπει να ενισχυθεί, να προσεχτεί και να του δοθούν οι δυνατότητες να εξελιχθεί. Το ταλέντο είναι σαν έναν καινούργιο βλαστό. Φέρει μέσα του όλη τη δυνατότητα, αλλά χρειάζεται και την κατάλληλη ατμόσφαιρα για να ανθίσει. Πιστεύω ότι εδώ ο ρόλος της Δημοτικής Πινακοθήκης ίσως μπορούσε να αποδειχθεί καιρός.

Το Μουσείο Φωτογραφίας Θεσσαλονίκης το 2012 είχε υποστεί μεγάλη καταστροφή, όταν 2.000 έργα, είχαν καταστραφεί από πυρκαγιά σε αποθήκη. Ποιά είναι τα επόμενα βήματα του Μουσείου; Πώς ατενίζει το μέλλον;

Ατενίζουμε το μέλλον και τις προκλήσεις που αυτό κρύβει με συγκρατημένη αισιοδοξία. Υπάρχει η δυσάρεστη αυτή κληρονομιά στην οποία αναφερθήκατε, για την οποία μελετούμε τρόπους όχι απλά επανασύστασης αλλά φυγής προς τα εμπρός και ταυτόχρονα η αίσθηση μιας αποστολής στην οποία πρέπει να ανταποκριθούμε με υπευθυνότητα. Οι άνεμοι είναι ισχυροί και ενάντιοι, ελπίζω όμως ότι οι δράσεις μας δείχνουν πως δεν το βάζουμε κάτω.

ΣΤΗΝ ΚΑΘΟΛΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Κατανυκτικές συναυλίες

■ Το “Vamos Ensemble” συμπράττει με την Ορχήστρα και τη Χορωδία της ΕΡΤ

Σε δύο μοναδικές συναυλίες με τίτλο *Requiem Aeternam* (Αιώνια Ανάπαυση) συμπράττει το Vamos Ensemble με την Εθνική Συμφωνική Ορχήστρα και τη Χορωδία της ΕΡΤ, την Κυριακή 2 Απριλίου στην Καθολική Εκκλησία Χανίων, στις 8 μ.μ. και στις 10 το βράδυ.

οι μουσικές διασκευές, σε μια συνεχή περιπλάνηση σε διαφορετικούς πολιτισμούς, που συνδυάζονται με μια σύγχρονη πνευματικότητα, καθώς και ύμνοι της Μεγάλης Εβδομάδας για τα Θεία Πάθη, συνδιαλέγονται με το “Requiem” του Γιώργου Κουμεντάκη, ένα έργο - σταθμό για την έντεχνη ελληνική μουσική δημιουργία, το οποίο - με αφετηρία το ποίημα “Λάζαρος” του Δημητρίου Καπετανάκη - εξυμνεί τα ανθρώπινα πάθη μέσα από το αιώνιο δίπτυχο “έρως - θάνατος”.

- Συμμετέχουν:
- Vamos Ensemble Σολίστ, Δημήτρης Ψώνης, σαντούρι
 - Εθνική Συμφωνική Ορχήστρα της ΕΡΤ, Ανδρική Χορωδία της ΕΡΤ
 - Σολίστ: Μυρσίνη Μαργαρίτη, σοπράνο, Μουσική Διδασκαλία Χορωδίας: Δημήτρης Κτιστάκης, Μουσική Διεύθυνση: Ανδρέας Τσελίκας.
 - Επιμέλεια - Οργάνωση: Vamos Ensemble
 - Συνδιοργάνωση: Περιφέρεια Κρήτης,

Περιφερειακή Ενότητα Χανίων, Δήμος Χανίων.

Είσοδος Ελεύθερη (Κάρτες εισόδου θα διατίθενται από Τρίτη 28/3, στο βιβλιοπωλείο Πετράκη).

Το “Vamos Ensemble” πρωτοεμφανίστηκε στα Χανιά πριν από τέσσερα χρόνια και έχει ήδη μια πολύ σημαντική παρουσία στη μουσική σκηνή της Κρήτης. Είναι ένα δεκαεπταμελές σχήμα με όψη και σύνθεση συμφωνικής ορχήστρας που έχει τη δυνατότητα να προσεγγίζει ιδιώματα και να ερμηνεύει μουσικές από όλον τον κόσμο μέσα από τον πολύ ιδιαίτερο «προσωπικό» του ήχο.

Οι μουσικοί του “Vamos Ensemble” είναι: Κώστας Κεχράκος - κοντραμπάσο, καλλιτεχνική επιμέλεια, Θανάσης Παπαθανασίου - κόρνο, μεταλλόφωνο, τραγουδι, ενορχήστρωση, διεύθυνση ορχήστρας, Νίκος Φραγκιαδάκης - πιάνο, επιμέλεια οργάνωσης, Πρόδρομος Καραδελόγλου - λύρα, κιθάρα, τραγουδι, Μάνος Σγουρίδης - τσέλο, Κατερίνα Σαραντινού - τσέλο, Gina Zagni - βιόλα, Εν-

τομον Αλέξης - βιολί, Χριστίνα Πασχάλη - βιολί, Ισαβέλλα Σταυρίδου - βιολί, Πέτρος Δούναβης - βιολί, Γιώργος Βοναπάρτης - βιολί, Ραΐς Τσουρά - βιολί, Έλενα Ορμουλιώτου - βιολί, Κώστας Κανέλλος - κλαρινέτο, Theo Kraaijvanger - ευφώνιο, Κυριάκος Αλεξίου - κρουστά.

Η Εθνική Συμφωνική Ορχήστρα ΕΡΤ ιδρύθηκε το 1938 και καλύπτει το κλασικό, ελληνικό και ξένο ρεπερτόριο. Έχει παρουσιάσει έργα σημαντικών Ελλήνων και ξένων συνθετών, μαέστρων και ερευνητών μέσα από ηχογραφήσεις, ζωντανές μεταδόσεις από το ραδιόφωνο και την τηλεόραση καθώς και από συναυλίες στην Αθήνα και την περιφέρεια.

Από τον Αύγουστο του 2016 Καλλιτεχνικός Διευθυντής των Μουσικών Συνόλων έχει αναλάβει ο Αναστάσιος Συμεωνίδης. Η Χορωδία της ΕΡΤ ιδρύθηκε το 1977 από τον τότε διευθυντή του Γ΄ Προγράμματος Μ.Χατζιδάκι, με βασικό της μαέστρο τον Αντώνη Κοντογεωργίου.

Γρήγορα αναδείχτηκε ως ένα από τα καλύτερα σύνολα της χώρας.

ΣΤΙΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ ΤΟΥ Δ. ΧΑΝΙΩΝ

Αφιέρωμα στην Ελληνική Μυθολογία

Εκδηλώσεις, αφιερωμένες στην Ελληνική Μυθολογία διοργανώνονται στις Βιβλιοθήκες του Δήμου Χανίων, από την Παρασκευή 31 Μαρτίου έως και τη Δευτέρα 3 Απριλίου, με αφορμή τον εορτασμό της Παγκόσμιας Ημέρας Παιδικού Βιβλίου, στις 2 Απριλίου.

Το πρόγραμμα των εκδηλώσεων έχει ως εξής:
•Παρασκευή 31 Μαρτίου 2017: “Μυθολογικά Τέρατα”. Τα τέρατα της μυθολογίας μιλούν για τον εαυτό τους! Μην τα φοβάσαι. Γνώρισε τα...

Με τον Κώστα Πούλο
Παιδική-Εφηβική Βιβλιοθήκη Σούδας & Δημοτική Βιβλιοθήκη Σταλού

Συνάντηση μαθητών με συγγραφέα.
•Σάββατο 1η Απριλίου 2017, ώρα: 13.00: “Η αφήγηση της Μυθολογίας στα παιδιά του 21ου αιώνα”. Οι συγγραφείς παιδικών βιβλίων, Κώστας Πούλος και Μαρία Αγγελίδου, συνομιλούν με ενήλικες και απαντούν σε ερωτήσεις. Δημοτική Βιβλιοθήκη Χανίων.

•Δευτέρα 3 Απριλίου 2017: “Ιστορίες μυθολογίας”. Οι ιστορίες της μυθολογίας δεν είναι απλά ιστορίες, που τις λέμε και τις ξαναλέμε. Είναι ιστορίες, που συμβαίνουν και ξανασυμβαίνουν. Ιστορίες, που μπορούν και θέλουν να ειπωθούν με πολλούς και διαφορετικούς τρόπους... Με τη Μαρία Αγγελίδου. Παιδική-Εφηβική Βιβλιοθήκη Σούδας & Δημοτική Βιβλιοθήκη Σταλού. Συνάντηση μαθητών με συγγραφέα.

ΣΤΟ ΒΕΝΙΖΕΛΕΙΟ ΩΔΕΙΟ

“Αντιγόνη” από το ΓΕΛ Νέας Κυδωνίας

Την παράσταση “Αντιγόνη” του Σοφοκλή και του Ανουίγ ανεβάζει το Γενικό Λύκειο (ΓΕΛ) Νέας Κυδωνίας την Κυριακή 26 και την Δευτέρα 27 Μαρτίου στις 9 το βράδυ στο Βενιζέλειο Ωδείο Χανίων. Είσοδος: 3 ευρώ. Μέρος των εσόδων θα διατεθεί σε φιλανθρωπικούς σκοπούς. Όπως αναφέρεται σε ανακοίνωση της θεατρικής ομάδας του ΓΕΛ Νέας Κυδωνίας, “η Αντιγόνη, παραβαίνοντας τη ρητή απαγόρευση του Κρέοντα, θάβει το σκοτωμένο στη μάχη αδερφό της και εκθρόνη τον πατέρα της, Πολυνείκη. Έχει ζητήσει τη σύμπραξη της αδερφής της, Ισμήνης, χωρίς να βρει ανταπόκριση. Η Αντιγόνη συλλαμβάνεται κατά την ώρα της ταφής και μετά από μια επίπονη ανακριτική διαδικασία από τον τύραννο, τελικά, θάβεται ζωντανή. Στο θάνατο παρασύρει τον Αίμονα καθώς και την Ευρυδίκη (γιο και σύζυγο, αντίστοιχα, του Κρέοντα). Με την παράσταση μας φιλοδοξούμε να παρουσιάσουμε ένα εμβληματικό έργο της αρχαίας ελληνικής δραματουργίας, την “Αντιγόνη” του Σοφοκλή, και τη μετάπλαση του στη σύγχρονη εποχή από ένα διάσημο γάλλο δραματουργό, τον Ανουίγ. Τα δύο έργα καταλαμβάνουν, ταυτοχρόνως, τη σκηνή και εξελίσσονται εκ παραλλήλου. Γιατί η Αντιγόνη κινεί το ενδιαφέρον μας και σήμερα; Τι είδε ο Ανουίγ στην ομώνυμη αρχαία τραγωδία και έγραψε ένα σύγχρονο έργο; Πόσο συγκλίνει και πόσο αποκλίνει τόσο στο ήθος όσο και στο ύφος από το αρχαίο δράμα;”.

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΙΣ ΒΙΒΛΙΩΝ

“Μυστική Προσευχή” Ειρηναίου Γαλανάκη

Παρουσίαση του βιβλίου “Μυστική Προσευχή” του μακαριστού Μητροπολίτη Ειρηναίου Γαλανάκη, σε εισαγωγή και επιμέλεια του Κωνσταντίνου Φουρνάρη διοργανώνουν τη Δευτέρα 27 Μαρτίου και ώρα 7.30 μ.μ. στο Πνευματικό Κέντρο Χανίων η Ιερά Μητρόπολις Κυδωνίας και Αποκορώνου, η Περιφερειακή Ενότητα Χανίων και η Ένωση Πνευματικών Δημιουργών Χανίων. Το βιβλίο θα παρουσιάσουν οι: Δαμασκηνός Λιονάκης, πρωτοσύγγελος Ιεράς Μητροπόλεως Κυδωνίας και Αποκορώνου, Σταμάτης Αποστολάκης, δάσκαλος-λαογράφος και Σήφης Μικελογιάννης, τέως βουλευτής Χανίων. Την εκδήλωση θα συντονίσει ο Δημήτρης Νικολακάκης, συγγραφέας - ιστορικός ερευνητής. Κείμενα θα διαβάσει η Ρόζα Μοτάκη-Κονταδάκη, δικηγόρος. Στην εκδήλωση τον Παναγιώτατο Οικουμενικό Πατριάρχη κ. Βαρθολομαίο θα εκπροσωπήσει ο Μητροπολίτης Κυδωνίας και Αποκορώνου κ. Δαμασκηνός.

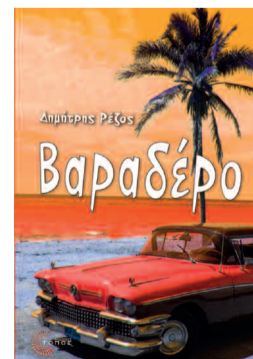
“Migozarad” Χρ. Τσαντή

Παρουσίαση του βιβλίου του Χρήστου Τσαντή με τίτλο: “Migozarad”, οργανώνουν οι εκδόσεις Ραδάμανθους την Δευτέρα 27 Μαρτίου στις 8 μ.μ. στη γκαλερί “Villa des Arts” (Νεάρχου 37). Στη συζήτηση για το βιβλίο θα συμμετέχουν η ψυχολόγος, ψυχοθεραπεύτρια Αθανασία Κοκκινάκη, η εκπαιδευτικός Βίκυ Παπαναγιώτου και ο συγγραφέας. Συμμετέχουν επίσης οι μουσικοπαιδαγωγοί: Γιώργος Παυλάκης και Ελισάβετ Βερούλη. Η εκδήλωση περιλαμβάνει ακόμη δρώμενα και δραματοποιημένη αφήγηση με τους ηθοποιούς: Χριστίνα Δουλαβέρη, Μάνο Καλομοιράκη.

“Βαραδέρο” Δημήτρη Ρέζου

Το μυθιστόρημα του Δημήτρη Ρέζου: “Βαραδέρο”, εκδόσεις Τόπος, παρουσιάζεται την Παρασκευή 31 Μαρτίου στις 7.30 μ.μ. στο Νεώριο Μόρο (Ιστοιολογικός Όμιλος Χανίων). Για το βιβλίο θα μιλήσουν: Ρούλα Βουράκη, φιλόλογος (MSc, MA), Μιχάλης Μιλιδάκης, αρχαιολόγος (MSc, MA). Σχολιάζουν: Σήφης Μικελογιάννης, Υπεύθυνος Τομέα Κρήτης της Διεθνούς Εταιρείας Φίλων Νίκου Καζαντζάκη, Γιώργος Χατζηδάκης, μαθηματικός, πρόεδρος συλλόγου επαγγελματιών Βάμου - Αποκορώνου, Μιχάλης Σαπουνάκης, φιλόλογος, μουσικός. Αφηγητές: Μυρτώ Δρακάκη, φιλόλογος, ηθοποιός, Γεράσιμος Βερεκιάκης, φιλόλογος, μουσικός, Σοφία Πατέλη, ραδιοφωνική παραγωγός στο Δίκτυο Fm 91.5, ηθοποιός. Την παρουσίαση συντονίζει η Σοφία Πατέλη.

Αφορμή

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΣ

yannis.kalo@gmail.com • no14me.blogspot.gr/

Τέσσερις μαρτυρίες για την εκταφή του ποταμού Ερρινού

» Άντζελα Δημητρακάκη (εκδόσεις βιβλιοπωλείον της Εστίας)

Ο απαραίτητος μύθος, ο αναγκαίος. Πασπάλισμα μαγείας σε μια επιφάνεια ρεαλισμού. Μια πόρτα, ελάχιστα ορατή, που οδηγεί στην άλλη πλευρά όσους είναι διατεθειμένοι να την αναζητήσουν, όσους ο μύθος ειλκυσε κοντά του, τους περιέλαβε, τους παρέσυρε. Το πέραςμα διαχώρισε άπαξ και δια παντός το πριν από το μετά. Η επιρρεπής στον μύθο εποχή και η καταβύθιση στον άκρατο ρεαλισμό. Η διάσωση του ρεαλισμού μέσω του μύθου εντέλει, η αναγκαία υποστήριξη στο βάρος του ρεαλισμού, τα θεμέλια γεμάτα μύθους κρυμμένους επιμελώς στα έγκατα της μνήμης, στις παρυφές της πόλης. Και απομείναμε στο σήμερα χωρίς χθες, θαρρείς.

Και έρχεται κάποιος που ρωτάει: τι έγινε τότε;

Εκείνη, η καθηγήτρια, ήθελε οι μαθητές της να γνωρίσουν το κέντρο της πόλης, να δουν πέρα από τη γειτονιά της κολάσεως στη δυτική πλευρά της πόλης. Εκείνες, αχώριστες φίλες, ντυμένες μόνιμα στα μαύρα, υποκύπτουν στη γοητεία του μύθου, αναζητούν και τελικά βρίσκουν την κοίτη του ποταμού Ερρινού.

Τα υπόγεια ποτάμια της Αθήνας, τα ποτάμια που τόσο λείπουν από το αστικό τοπίο, μετατρέπονται σε

έναν αστικό μύθο, τα υπόγεια ποτάμια πέρα από εκείνα που μπαζώθηκαν, θυσία στην οικοδόμηση, και που από καιρό σε καιρό παίρνουν την εκδίκησή τους, ή για την ακρίβεια -και για να είμαστε δίκαιοι με την ειρηνική φύση των ποταμών- διεκδικούν τα αρχικά τους όρια. Ένα ποτάμι που αναδύεται ξαφνικά και οδηγεί μέχρι τη θάλασσα, εικόνα ονειρική. Ένα ποτάμι που παρασέρνει μια σχεδία με το νεκρό κορμί μιας νεαρής κοπέλας μέχρι τη θάλασσα, εφιάλτης.

Η νεαρή ανθρωπολόγος ενδιαφέρεται να συγκεντρώσει μύθους

των πόλεων, ιστορίες που κινούνται μεταξύ πραγματικού και φανταστικού, κατά τη μεταπολίτευση, τον τρόπο που δημιουργούνται, που αναπαράγονται και μεταδίδονται, που μεταβάλλονται. Ένας από αυτούς η ιστορία σχετικά με την εκταφή του Ερρινού. Χρόνια μετά, πολλά έχουν αλλάξει στις ζωές των τεσσάρων μαρτύρων, η κάθε μαρτυρία, πέρα από τα σχετικά με την ιστορία, φανερώνει και κάτι από τη μετάβαση αυτή, από το πώς το χτες διαμορφώνει το σήμερα, πώς το ελάχιστο εμπόδιο εκτρέπεται την πορεία των πραγμάτων.

Η ιστορία μιας πόλης και μιας δεκαετίας. Η αστική μυθολογία. Η παραβολή και ο μύθος. Η κρυψώνα του προσωπικού. Η διάθεση για πειραματισμό και αφαίρεση.

u.γ Η αυτόνομη κυκλοφορία της νουβέλας Τέσσερις μαρτυρίες για την εκταφή του ποταμού Ερρινού έρχεται να καλύψει την έλλειψη από την αγορά της συλλογής στην οποία αρχικά συμπεριλήφθηκε υπό τον τίτλο Μυθιστόρημα μιας πόλης (επιμέλεια Κατερίνα Φράγκου, εκδόσεις Οξύ/Ωμέγα), έκδοση την οποία έχω χάρη σε μια ξεχωριστή φίλη που γνωρίζει την αδυναμία μου στην Άντζελα Δημητρακάκη.

ΣΕ ΕΥΡΩΠΗ ΚΑΙ ΑΣΙΑ

“Ταξιδεύει” η ποίηση του Λεωνίδα Κακάρου

■ Έργα του διακεκριμένου Χανιώτη ποιητή μεταφράστηκαν στα αραβικά, ισπανικά, γερμανικά και αγγλικά

ΕΛΕΝΗ ΦΟΥΝΤΟΥΛΑΚΗ

Στην Ευρώπη αλλά και σε χώρες της Ασίας ταξιδεύει η ποίηση του διακεκριμένου Χανιώτη ποιητή Λεωνίδα Κακάρου καθώς έργα του μεταφράστηκαν πρόσφατα στα Αραβικά, στα Ισπανικά, στα Γερμανικά και στα Αγγλικά.

Η μετάφραση έργων του, που “ταξιδεύουν” τους αναγνώστες του κόσμου στην ελληνική ποίηση, υπογραμμίζει ακόμη περισσότερο την αξία του Χανιώτη ποιητή ο οποίος ήταν άλλωστε πριν λίγους μήνες υποψήφιος για το Κρατικό Βραβείο Ποίησης για την ποιητική του συλλογή “Μνήμη σχεδόν πλήρης” η οποία βρέθηκε ανάμεσα στις βραχείες λίστες για τα Κρατικά Λογοτεχνικά Βραβεία.

Στην ποίηση του Λεωνίδα Κακάρου ήταν αφιερωμένη και η βραδιά που διοργανώθηκε πριν λίγες ημέρες στο Κολωνάκι, με αφηγητές τους Δημήτρη Καταλειφό και Αλεξάνδρα Σακελλαροπούλου, σε μουσική Νίκου Πλατύραχου, με ομιλητές τους: Χρι-

Στην ποίηση του Λεωνίδα Κακάρου ήταν αφιερωμένη και η βραδιά που διοργανώθηκε πριν λίγες ημέρες στο Κολωνάκι.

στίνα Λιναρδάκη, Γιώργο Χρονά και παρουσιαστή της εκδήλωσης τον Θέμη Ροδαμίτη.

Κατά την διάρκεια της εκδήλωσης για την ποίηση του Λεωνίδα Κακάρου μίλησαν με θερμά λόγια, δύο ακόμη σπουδαίοι ποιητές: ο Τίτος Πατρικίος και η Κατερίνα Αγγελάκη-Ρουκ.

Αξιος πρεσβευτής του λογοτεχνικού πλούτου των Χανίων, ο Χανιώτης ποιητής εκτός του ότι “ταξιδεύει” με τον ποιητικό του λόγο το διεθνές κοινό, ετοιμάζει αυτό το διάστημα την νέα του νέα ποιητική συλλογή η οποία

πρόκειται να κυκλοφορήσει προσεχώς.

Ο ίδιος αντιλαμβάνεται τον Πολιτισμό ως τρόπο ζωής και πιστεύει ότι εάν θέλουμε να αλλάξουμε το πολιτιστικό γίγνεσθαι πρέπει να ξαναδούμε τα πράγματα από την αρχή, και ότι τίποτα δεν πάει χαμένο. Αρκεί να γίνεται με περίσσειμα αγάπης. «Νομίζω ότι οι άνθρωποι του πνεύματος, πρέπει να παραμένουν αληθινοί. Ο πολιτισμός μπορεί να ανατρέψει όλες αυτές τις ανατριχιαστικές ιστορίες που ζούμε καθημερινά» είχε αναφέρει χαρακτηριστικά στις διαδρομές.

Βιβλία

Το παιχνίδι του αντεροβγάλητη

Ιζαμπέλ Αλιέντε

Μετάφραση: Βασιλική Κνήτου

Εκδότης: Ψυχογιός

Οι γυναίκες της οικογένειας Τζάκσον, η Ιντιάνα και η Αμάντα, είχαν πάντα η μία την άλλη. Παρότι ο δεσμός τους είναι πολύ δυνα-

τός, διαφέρουν μεταξύ τους όπως η μέρα με τη νύχτα. Η Ιντιάνα είναι ελεύθερο πνεύμα, μια όμορφη μπόμεν γυναίκα που ασχολείται με τις ολιστικές θεραπείες. Χωρισμένη εδώ και χρόνια από τον πατέρα της Αμάντα, αρνείται να δεσμευτεί με κάποιον από τους άντρες που την πολιορκούν. Και ενώ η μπτέρα της πάντα ψάχνει το καλό στους ανθρώπους, η Αμάντα γοητεύεται από τη σκοτεινή φύση του ανθρώπου, ακριβώς όπως και ο πατέρας της, αρχηγός του Τμήματος Ανθρωποκτονιών της Αστυνομίας του Σαν Φρανσίσκο. Πανέξυπνη κι εσωστρεφής, η τελειόφοιτη μαθήτρια και μελλοντική φοιτήτρια του MIT είναι γεννημένη ντετέκτιβ. Με αφορμή μια σειρά παράξενων δολοφονιών που σημειώνονται σε όλη την πόλη, η Αμάντα ξεκινά τη δική της έρευνα και ανακαλύπτει πριν από την αστυνομία ότι οι θάνατοι πιθανώς συνδέονται μεταξύ τους. Η υπόθεση, όμως, γίνεται ακόμα πιο προσωπική όταν, ξαφνικά, η Ιντιάνα εξαφανίζεται.

Υγρή πόλη

Φωτεινή Ναούμ

Εκδότης: Διόπτρα

Ο Λεωνίδας είναι ο αξιόσεβος ο κούρας της πόλης. Σοβαρός, εκέμυθος, μετρημένος, διατηρεί ένα κούρειο στη σκεπαστή

αγορά. Ζει με την κόρη του και τη φιλάσθενη γυναίκα του σ' ένα παλιό νεοκλασικό. Η απρόσμενη επίσκεψη της Χλόης έρχεται να ταράξει την ήρεμη ζωή του. Το Παρίσι στοιχειώνει την Κομοτηνή. Ο ιδιόρρυθμος, φιλήδονος Ζαν περιπλέκει ακόμα τις ζωές τους.

Σε ένα χωριό λίγο έξω από την πόλη, ο γοητευτικός, φιλόδοξος Ζαχαρίας θα συναντήσει τη συντηρητική Λαμπρινή, θα μαγευτεί από το ήθος της και θα κάνει τα πάντα για να την κατακτήσει. Ευτράπελα, μοιραίες συναντήσεις και πλήθος ιδιόμορφων ανθρώπων στήνουν την τοιοχογραφία μιας εποχής. Ήρωες βουτηγμένοι στα πανανθρώπινα πάθη άλλοτε διάγουν μια ζωή συμβατική και άλλοτε πάλι παραδίδονται σε ανομολόγητες επιθυμίες.

Σώμα στη Βιτρίνα

Αργυρώ Μαντόγλου

Εκδότης: Μεταίχμιο

Αμστερνταμ, Κόκκινη Συνοικία. Μάρτιος, 1664: Η δανέζα Έλσε Κρίστενς έρχεται από το χωριό της στη Μεγάλη Πόλη για “να ζήσει” και “να γράψει ιστορία”. Σύντομα από το καπνελό μιας μο-

νόφθαλμης γριάς, θα βρεθεί στην έπαυλη ενός μαθητευόμενου ζωγράφου και από εκεί στο ατελιέ του Ρέμπραντ, όπου θα γίνει μοντέλο του μεγάλου Δασκάλου. Θα μυηθεί στην τέχνη, στις διαπραγματεύσεις, στον έρωτα, αλλά και στη σκληρότητα των άπληστων ανθρώπων που μέλλει να λεπλατήσουν και τη δική της άνοιξη. Η Έλσε θα μάθει πως ο θάνατος δεν είναι ό,τι χειρότερο μπορεί να σου συμβεί.

Αμστερνταμ, Κόκκινη Συνοικία. Μάρτιος 2014: Η ελληνίδα Νατάσσα είναι πόρνη της βιτρίνας και εργάζεται δίπλα στο σπίτι του Αδαμάντιου Κοραή. Αγνωρίστη και αποφασισμένη, έχει διαγράψει το παρελθόν της και ό,τι την έφερε εδώ, έως ότου ένας μυστηριώδης άντρας εμφανίζεται στη ζωή της και ισχυρίζεται ότι θέλει να τη σώσει, όχι από το παρελθόν, αλλά από το μέλλον της.

Από το ίδιο αίμα

Τουμπίας Ούλσον

Μετάφραση: Ξενοφών Παγκαλιός

Εκδότης: Ψυχογιός

Ένας Σουηδός αστυνομικός που εργαζόταν στο Κέντρο Πρώτης Υποδοχής προσφύγων στα ελληνικά σύνορα δολοφονείται έξω από έναν οίκο ανοχής σε μια μικρή ελληνική πόλη. Οι Αρχές αποφαινόνται ότι πρόκειται για διαφωνία μεταξύ ιερόδουλης και πελάτη, και η υπόθεση κλείνει. Οι σκανδαλοθηρικές εφημερίδες, όμως, δεν αφήνουν την είδηση να πέσει κάτω.

Όταν ο Σουηδός δημοσιογράφος Γιούνταν Σάντλερ ερευνά την υπόθεση, σιγά σιγά αρχίζει να υποψιάζεται ότι κάτι κρύβεται πίσω από τη δολοφονία. Κάτι μεγάλο. Μαζί με τη συνάδελφό του Αγνή Βαλλή, οδηγείται στο συμπέρασμα πως η δολοφονία ήταν διαταγή από “ψηλά”. Θέλει να μάθει την αλήθεια, αλλά σύντομα απειλείται και η δική του ζωή.

Καθώς οι ακροδεξιές φωνές κερδίζουν όλο και περισσότερο έδαφος στα κοινοβούλια των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το αίσθημα ανθρωπισμού ολοένα και μειώνεται. Ποιες είναι οι δυνάμεις εκείνες που πολεμούν την είσοδο των προσφύγων στην Ευρώπη και για ποιους λόγους Ένα στιβαρό αστυνομικό μυθιστόρημα, που ψηλαφεί ένα από τα πλέον φλέγοντα ζητήματα της εποχής μας.

Ο Τίτος Πατρίκιος δεν χρειάζεται συστάσεις. Εμβληματική μορφή της σύγχρονης ελληνικής ποίησης. Με μια ματιά διεισδυτική, κριτική και αναστοχαστική. Πολιτικός, ανθρώπινος και ερωτικός συνάμα. Με έντονα βιώματα που τροφοδοτούν τους στίχους του αλλά και με μια συνεχή αγωνία και προσπάθεια να έρθει στη θέση του άλλου.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ
ΜΑΡΙΑΔΑΚΗΣ

ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΜΕ ΤΟΝ ΠΟΙΗΤΗ ΤΙΤΟ ΠΑΤΡΙΚΙΟ

«Το δύσκολο είναι ν' αγαπήσει»

«Το επιζητούμενο είναι η σωστή λέξη διότι η σωστή λέξη εκφράζει τη σωστή έννοια. Ακόμα και στον λόγο που αναφέρεται στην πράξη, όπως είναι ο πολιτικός λόγος, η σωστή λέξη και η σωστή έννοια οδηγούν στη σωστή πράξη»

Η «διαδρομή» τον συνάντησαν μια ημέρα μετά το αφιέρωμα που διοργάνωσε ο Δήμος Χανίων και η Δημοτική Βιβλιοθήκη με αφορμή την παγκόσμια ημέρα ποίησης. Σε μια Βιβλιοθήκη ασφυκτικά γεμάτη από ανθρώπους κάθε ηλικίας που ήρθαν να ακούσουν τον ποιητή. Με τον ίδιο να εκφράζει τη συγκίνησή του και να αποκαλύπτει ανθρώπινες πτυχές πίσω από τους στίχους του. Στην κουβέντα που είχαμε μαζί του εστίασαμε περισσότερο στην ποίηση. Σε αυτό το «στήριγμα ζωής» και εργαλείο «αναστοχασμού», όπως ο ίδιος μας περιέγραψε τη σχέση του μαζί της. Μια σχέση που παραμένει ζωντανή και καρποφόρα για πάνω από 6 δεκαετίες...

Κοιτάζοντας πίσω τι υπήρξε η ποίηση για εσάς όλα αυτά τα χρόνια;

Υπήρξε ένα μεγάλο στήριγμα ζωής αλλά κι ένα πολύ αποτελεσματικό εργαλείο αναστοχασμού που μου επέτρεπε να βλέπω και να ξαναβλέπω τα πράγματα. Χρειάζεται να ξαναβλέπουμε τα πράγματα όχι γιατί έχουμε καμία μανία να διαμορφώνουμε κάθε λίγο καινούριες θεωρίες αλλά για τον απλούστατο λόγο ότι τα πράγματα συνεχώς αλλάζουν. Κι εφόσον αλλάζουν πρέπει να αλλάζει και η δική μας εκτίμηση των πραγμάτων. Μπορεί να είναι πιο βολικό από ψυχολογικής άποψης να μένουμε σε μια εκτίμηση που κάναμε πριν από 20-50-100 ή και 200 χρόνια, αλλά αυτή η εκτίμηση δεν ανταποκρίνεται στην εξελισσόμενη πραγματικότητα. Από αυτή την άποψη, η ποίηση που έχει μια διεισδυτικότητα και αναπλάθει τον κόσμο σε βοηθάει και να τον ξαναδεί.

Ο ποιητής πρέπει να είναι νέος ή σοφός;

Το πρέπει είναι δύσκολο να το υιοθετήσει κανείς γιατί μπορεί να γίνει καταναγκαστικό. Το να έχει μια πιο φρέσκια ματιά και να μην γερνάει το μυαλό του ναι. Αλλά το να νομίζει ότι παραμένει νέος είναι πολύ επικίνδυνο διότι αυτό οδηγεί κατευθείαν στη γελοιοποίηση, στον παλιμπαιισμό. Σε αυτό που λένε οι Ιταλοί «rimbambito». Ο κίνδυνος υπάρχει πάντα, όπως και πολύ εύκολα μπορεί να καβαλήσεις το καλάμι.

Η ποίηση θα λέγαμε ότι υπηρετεί και την αλήθεια και την ομορφιά. Στη ζυγαριά μέσα σας τι βαραίνει περισσότερο;

Όταν γράφει κανείς δεν ενδιαφέρεται να υπηρετήσει κάτι. Αυτό που τον ενδιαφέρει είναι να βάλει τις σωστές λέξεις στη σωστή θέση. Από εκεί και πέρα αν αρχίσουν να λειτουργούν γίνεται κι αυτή η υπηρεσία της αλήθειας και της ομορφιάς. Έχω αναφερθεί και στα ποιήματά μου για το πρόβλημα της αναζήτησης της σωστής λέξης. Κάποτε ένιωσα μεγάλη ευχαρίστηση όταν διάβασα ότι ο Φλομπέρ είχε πει ότι «μπορώ να περάσω και μια ολόκληρη εβδομάδα αναζητώντας στη σωστή λέξη». Αυτό είναι το μεγάλο πρόβλημα της γραφής ιδιαίτερα στην ποίηση. Το επιζητούμενο είναι η σωστή λέξη διότι η σωστή λέξη εκφράζει τη σωστή έννοια. Ακόμα και στον λόγο που αναφέρεται στην πράξη, όπως είναι ο πολιτικός λόγος, η σωστή λέξη και η σωστή έννοια οδηγούν στη σωστή πράξη. Αντίθετα οι λαθεμένες λέξεις και άρα οι λαθεμένες έννοιες οδηγούν σε στραβές πράξεις.

Κάνετε μια νύξη στην πολιτική. Ως νέος πολεμήσατε κυριολεκτικά για τις ιδέες σας, εξοριστήκατε, ρισκάρατε τη ζωή σας. Η ποίηση είναι μια πολιτική πράξη; Μπορεί να αλλάξει την κοινωνία;

Αν μπορεί κάτι να επηρεάσει και να αλλάξει η ποίηση είναι η συνειδησή μας. Από εκεί και πέρα, κάτι ακόμα πιο δύσκολο - αλλά για εμένα και πιο επιθυμητό - είναι βελτιώνοντας και εμβαθύνοντας τη συνειδησή μας, να μας κάνει να εμβαθύνουμε και στις σχέσεις μας με τους άλλους. Να επικοινωνήσουμε με τον άλλο και να δούμε τα πράγματα και από τη σκοπιά του διπλανού, να έρθουμε στη θέση του. Έτσι, έμμεσα και όχι άμεσα, η ποίηση μπορεί να επηρεάσει ακόμα και την κοινωνική ζωή.

Ανατρέχοντας σ' όλη αυτή την εμπειρία δεκαετιών. Πότε αισθανθήκατε ποιητής;

Για να αισθανθείς κάτι δεν φτάνει να το νιώσεις εσύ μέσα σου πρέπει να συνδυαστεί και με την εξωτερική αναγνώριση. Όσο και να αισθάνεται κανείς γιατρός αν δεν περάσει τις εξετάσεις της ιατρικής σχολής δεν είναι γιατρός. Έτσι κι εγώ αισθάνθηκα ότι μπήκα σε αυτό τον δρόμο με την έκδοση του πρώτου μου βιβλίου του «Χωματόδρομου» το 1954 σε ηλικία 26 χρονών. Μάλιστα το βιβλίο θα είχε βγει έναν χρόνο πριν αλλά είχα έρθει από την εξορία με άδεια το 1953 για να κάνω μια εγχείρηση και αμέσως μετά με έστειλαν πίσω με

συνέπεια να μην προλάβω. Θυμάμαι ακόμα ότι για να βγει το βιβλίο -καθώς τα έξοδα βάραιναν εμάς κι όχι τον εκδότη- η μπέτα μου που ήταν ηθοποιός χρειάστηκε να περιοδεύσει με μια επιθεώρηση όλο τον χειμώνα του '53-'54. Μάλιστα, κατά τη διάρκεια εκείνης της περιοδείας είχε υποστεί δικαστική δίωξη από έναν εισαγγελέα στη Σύρο, ο οποίος θεώρησε ότι ένα νούμερο που σατίριζε τον τότε υπουργό Οικονομικών Μαρκεζίνη αποτελεί προσβολή της δημόσιας αρχής. Η έκδοση εκείνη σηματοδεύτηκε από πολλές δυσκολίες. Ωστόσο, με εκείνο το βιβλίο συνέβη κάτι που δεν ξανασυνέβη ποτέ στη ζωή μου. Από όλες τις μεριές δέχθηκα θετικές μέχρι εγκωμιαστικές κριτικές. Τότε αισθάνθηκα κι εγώ ποιητής.

Εχετε πει ότι η μεγαλύτερη δικαίωση για έναν ποιητή είναι όταν οι άνθρωποι χρησιμοποιούν στίχους του για να εκφράσουν τα συναισθήματά τους. Ωστόσο, σε μια χώρα όπως η Ελλάδα που έχει αναδείξει σπουδαίους ποιητές και έχει ισχυρή παράδοση η ποίηση παραμένει υπόθεση μιας μειοψηφίας;

Κι όμως η ποίηση είναι το μαζικότερο πράγμα που μπορεί να φανταστεί κανείς. Όχι από την άποψη της ανάγνωσης αλλά από την άποψη της συγγραφής. Εκατομμύρια άνθρωποι σε όλο τον κόσμο γράφουν ποιήματα. Από αυτή την άποψη, η ποίηση είναι η τέχνη που περισσότερο διενεργείται, πράττεται και συγχρόνως είναι η τέχνη που έχει το μικρότερο αναγνωστικό κοινό. Εκατομμύρια γράφουν και ελάχιστοι διαβάζουν ποίηση. Από εκεί και πέρα, η διάδοση της ποίησης εξαρτάται από τις κοινωνικές συνθήκες. Ίσως επειδή είναι μια τέχνη όχι πολύ περίτεχνη και μοντέρνα αλλά αρχαϊκή έχει περισσότερη απήχηση στις αρχαϊκές κοινωνίες. Λόγου χάρι σε μια κοινωνία όπως το Μαρόκο έχω δει 15-20 χιλιάδες ανθρώπους να μαζεύονται στην κεντρική πλατεία μιας πόλης για να ακούσουν απαγγελία ποιημάτων. Κοινωνικά πάντως η ποίηση σήμερα είναι πιο αναγνωρισμένη. Δείτε πως παρουσιάζεται ο ποιητής στις ελληνικές ταινίες των δεκαετιών '40-'50 μέχρι και τις αρχές του '60. Ένα γελοιοδέστατο πρόσωπο, τρελός, παλαβός, παλιάτσος. Σήμερα έχει αλλάξει αυτή η εικόνα και οι ποιητές έχουν βγει λίγο από το καβούκι τους, ενώ οι τοπικές κοινωνίες έχουν αντιληφθεί αυτή την αλλαγή και καλούν ποιητές να μιλήσουν και να διαβάσουν ποιήματα.

Υπάρχουν αντιποιοτικές εποχές ή κάθε εποχή έχει «ψαχνό»;

Κάθε εποχή έχει «ψαχνό». Το αντιποιοτικό στοιχείο βρίσκεται στην αντίληψη ότι η ποίηση είναι χαμένος χρόνος και στην προτροπή να κάνουμε κάτι πιο αποδοτικό και πρακτικό για να βγάλουμε κανένα φράγκο. Ο ποιητής όμως δεν είναι επάγγελμα. Επάγγελμα είναι μια δραστηριότητα που σου επιτρέπει να βιοπορίζεσαι και η ποίηση δεν σου εξασφαλίζει τα προς το ζην. Πρέπει να έχεις κάποιο άλλο επάγγελμα ή μια οικονομική άνεση.

Μια συγκινητική στιγμή στο αφιέρωμα που έγινε στη Δημοτική Βιβλιοθήκη Χανίων ήταν όταν διαβάσατε το ποίημα «Επιμονή μιας πόλης» που έχετε εμπνευστεί από τα Χανιά. Πάνε πολλά χρόνια από τότε που το γράψατε. Θα αλλάζατε κάτι σε αυτό όπως είδατε σήμερα τα Χανιά;

Η τόση φτώχεια που περιγράφω στο ποίημα δεν υπάρχει και έχουν αλλάξει κάποια πράγματα. Μου έκανε για παράδειγμα εντύπωση το Πνευματικό Κέντρο. Η βασική μου πάντως εντύπωση είναι ότι η πόλη παραμένει όμορφη και πολύ ζωντανή. Όλα είναι ζωντανά...

Εχοντας περάσει κατοχή, εμφύλιο, τις διώξεις μετεμφυλιακά, τι κούντα. Τι θα συμβουλευάτε ένα νέο άνθρωπο σήμερα που αισθάνεται ότι βρίσκεται στο απόλυτο αδιέξοδο λόγω κρίσης;

Πρώτον να είναι πολύ κριτικός απέναντι στις συμβουλές των μεγαλύτερων. Πολύ συχνά αυτές οι συμβουλές αποβλέπουν να δικαιώσουν εκείνους που τις δίνουν κι όχι αυτούς που απευθύνονται. Από εκεί και πέρα, η μόνη συμβουλή που θα μπορούσα να δώσω είναι να έχει ανοικτά τα μάτια του, να παρακολουθεί την πραγματικότητα, να επικοινωνεί με τους άλλους και να μην κλείνεται στον εαυτό του. Και να ξέρει επίσης ότι το πιο δύσκολο πράγμα είναι η αγάπη αλλά είναι και το πιο αναγκαίο...

Το λέτε αυτό και σ' ένα ποίημά σας...

Είναι ένα μικρό ποίημα με 4 στίχους:
«Όπως κι αν έρθουν τα πράγματα / όσο αντίξοες κι αν είναι οι συνθήκες / πάντα μπορεί κανείς να ερωτεύεται. / Το δύσκολο είναι ν' αγαπάς».

ΜΙΑ ΠΕΡΙΗΓΗΣΗ ΣΕ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΤΩΝ ΧΑΝΙΩΝ ΠΟΥ ΣΥΝΔΕΘΗΚΑΝ ΜΕ ΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ 1821

Τόπιοι μαρτυρίου και μνημεία

ΔΗΜΗΤΡΗΣ
ΜΑΡΙΔΑΚΗΣΓΙΩΡΓΟΣ
ΚΩΝΣΤΑΣ

Άθε χωριό και μία ιστορία, ένα μνημείο, πολλές αφηγήσεις και γραπτά για μάχες, σφαγές, ξεσηκωμούς... Μπορεί να έχουν περάσει σχεδόν 200 χρόνια από την επανάσταση του 1821 και σχεδόν 104 από την Ενωση με την Ελλάδα, ωστόσο μικρά και μεγάλα γεγονότα έχουν καταγραφεί από τους ιστορικούς και ερευνητές. Ορισμένα από τα γεγονότα αυτά της τοπικής ιστορίας, που δυστυχώς για πολύ κόσμο δεν είναι γνωστά, παρουσιάζουμε μέσα από το σημερινό επετειακό μας αφιέρωμα.

Η Σπλάντζια και ο Πλάτανος της συνδέθηκαν με τον απαγχονισμό του Επισκόπου Κισιάμου Μελχισεδέκ Δεσποτάκη και του ιεροδιάκονου Καλλίνικου τον Μάιο του 1821. Εχοντας πληροφορίες ότι ο Μελχισεδέκ συμμετείχε στη Φιλική Εταιρεία και φοβούμενοι ότι η επανάσταση θα ξεκινούσε και στην Κρήτη μετά την ηπειρωτική Ελλάδα, οι Τούρκοι έστειλαν παγίδα στον επίσκοπο.

«Οι Τούρκοι κάλεσαν στα Χανιά τον Μελχισεδέκ που είχε έδρα την Επισκοπή Κισιάμου και τον ιεροδιάκονο του Καλλίνικο γιατί δήθεν είχαν διάφορα θέματα να συζητήσουν. Η πρόθεση δεν ήταν τόσο... ευγενής. Αποφάσισαν να τον τιμωρήσουν και να τον εξευτελίσουν. Τον περιέφεραν στους δρόμους ημίγυμνο, βρίζοντάς τον και ξεριζώνοντας τις τρίχες από τη γενειάδα του. Τον κρέμασαν στον Πλάτανο μαζί και τον ιεροδιάκονο Καλλίνικο και ήταν τόσο το μένος τους που του έβγαλαν τα μάτια, περιέφεραν το σώμα του στα σοκάκια και το πέταξαν έξω από τα τείχη κάνοντάς το βορά στα σκυλιά» μας λέει η εκπαιδευτικός Βασιλική Πρασάκη που αναζητήσε στοιχεία για την ιστορία της

Η εκπαιδευτικός Β. Πρασάκη.

πλατείας στο πλαίσιο εκπαιδευτικού προγράμματος. Ο πλάτανος της Σπλάντζιας ήταν το κέντρο της πόλης των Χανίων επί τουρκοκρατίας. Στο κίосκι της πλατείας μπέηδες και αγάδες έπιναν τον καφέ τους, ενώ η πλατεία είχε πολλά λουλούδια, ήταν πάντα όμορφη και αποτελούσε το "στέκι" των Τούρκων της εποχής.

Περισσότερα στοιχεία δίνουν στα βιβλία τους για τα Χανιά οι Μιχάλης Ανδριανάκης και Αντώνης Καλογήρου, ο Μιχάλης Γρηγοράκης στο "Τα Χανιά όπως τα είδαν οι ξένοι", αλλά και η Μάρω Δούκα στα βιβλία της.

ΠΛΑΤΑΝΟΣ ΣΠΛΑΝΤΖΙΑΣ

Εκεί που μαρτύρησε ο Μελχισεδέκ

Ο ιστορικός πλάτανος και οι πλάκες που είναι αφιερωμένες στον απαγχονισμό του Μελχισεδέκ και του ιεροδιάκονου Καλλίνικου.

Το σημείο όπου έγινε η σφαγή είναι στα αριστερά των σπιτιών στο κέντρο της φωτογραφίας.

ΑΣΦΕΝΤΗΛΙΑΝΑ ΣΕΛΙΝΟΥ

Η σφαγή στο ρυάκι της Σησαμιάς

Δεκάδες οι σφαγές από τους Τούρκους και τους γενίτσαρους στο Σέλινο που ήταν από τις περιοχές που είχε δεινοπαθήσει περισσότερο από τους κατακτητές. Ο ιστοριοδίφης Ευτύχης Κορκίδης έχει μελετήσει την ιστορία της περιοχής, έχει καταγράψει πλούσια ιστορικά στοιχεία που κατά καιρούς τα έχει αποκαλύψει μέσα από τις σελίδες των "Χ.Ν."

Πέρα από τις σφαγές στους Κοπετούς, στο Κακοδίκι, στον Αζωγυρέ και στον Σέμπρωνα αλλά και τις αντεκδικήσεις από τους επαναστάτες ο κ. Κορκίδης κάνει ιδιαίτερη αναφορά στη σφαγή στα Ασφεντουλιανά από τους Τούρκους που είχαν επικεφαλής τους "Καούρηδες" μια οικογένεια από τον Αζωγυρέ.

Όπως μας λέει ο κ. Κορκίδης στην επανάσταση του 1821 οι Τούρκοι του χωριού Αζωγυρέ εκστράτευσαν εναντίον των χριστιανών των Ασφεντηλιανών. Στην αρχή ζήτησαν τους άντρες του χωριού δήθεν για αγγαρεία. Οσοι αντιλήφθηκαν τις προθέσεις τους έφυγαν μακριά. Δεν ήταν τυχεροί όμως 12 άντρες που αφού

Ο ιστοριοδίφης Ε. Κορκίδης.

κρατήθηκαν για 7 ημέρες οδηγήθηκαν στο ρυάκι της Σησαμιάς. Εκεί ορισμένοι εκ των 12 προσπάθησαν να ξεφύγουν αντιλαμβανόμενοι ότι οι Τούρκοι είχαν κακούς σκοπούς. Αυτούς οι Οθωμανοί τους τουφέκισαν, ενώ τους υπόλοιπους τους έσφαξαν στο ρυάκι. Στη συνέχεια οι Τούρκοι έστρεψαν την οργή τους σε βάρος των οικογενειών των Ασφεντηλιανών. «Η σφαγή των

Ασφεντηλιανών είναι μια από τις σφαγές που διέπραξαν οι Καούρηδες στο Σέλινο. Παρόμοιες αποτρόπαιες πράξεις (όπως η σφαγή των Φούμπων στο Κακοδίκι) την ίδια εποχή, τόνωσαν το επαναστατικό φρόνημα των Ρωμιών. Οι Χαϊνήδες όπως ονομάστηκαν προεπαναστατικά, περνούσαν από λεπίδι κάθε κατακτητική αδικία. Οι Θωδωράκηδες, οι Τισικιανοί, οι Μπογιατζήδες, οι Καλαϊτζάκηδες, οι Παπαδογιάννηδες, οι Πρωτοπαπάδες, οι Γιωργιάκοι, οι Κουμήδες, οι Κασέλοι, οι Κατσιγάρηδες, οι Κοντολέοι, οι Κριάρηδες, οι Μπασιάδες, οι Κορκίδηδες, οι Φούμπηδες, είναι μερικοί από τους εκατοντάδες των Σελινιωτών χαϊνήδων, που

ΚΡΥΟΝΕΡΙΔΑ ΑΠΟΚΟΡΩΝΟΥ

Οι ελεύθεροι πολιορκημένοι του σπηλαίου

Μαρτυρικό θάνατο από τους Τούρκους βρήκαν 130 Βαφειανοί τον Αύγουστο του 1821 στο σπήλαιο της Κρυονερίδας.

Ο δάσκαλος και λογοτέχνης Βαγγέλης Κακατσάκης.

Μπροστά στην είσοδο του σπηλαίου βρίσκεται το κοινοτάφιο.

«Αύγουστος 1821. Ο τούρκικος στρατός με αρχηγούς τους Ρεσίτ και Οσμάν πασάδες, είχαν κιάλας μπει στα χωριά του Αποκόρωνα σπέρνοντας την καταστροφή και τον θάνατο. Όταν φτάνουν στον Βαφέ τον βρίσκουν έρημο. Οι άντρες είχαν ασφαλίσει τα γυναικόπαιδα και είχαν πάρει τα βουνά. Από εκεί θα δουν τις φωτιές να λαμπαδιάζουν και να καταστρέφουν τις περιουσίες τους και από εκεί θα ακούσουν τις κραυγές και τους θρήνους των ανήμπορων γερόντων ηρην τους σωπάσει το μαχαίρι. Και το χειρότερο από εκεί θα ζήσουν την αγωνία για την τύχη των οικογενειών τους που οι Τούρκοι δεν άργησαν να ανακαλύψουν την κρυψώνα τους, την Κρυονερίδα».

Με αυτά τα λόγια ο δάσκαλος και λογοτέχνης Βαγγέλης Κακατσάκης περιέγραφε το 2001 στην ομιλία του για τη συμπλήρωση 180 χρόνων από το Ολοκαύτωμα της Κρυονερίδας τα δραματικά γεγονότα που είχαν σημειωθεί εκείνο τον Αύγουστο στο Βαφέ Αποκορώνου.

Τις ίδιες δραματικές στιγμές περιγράφει με γλαφυρότητα η ιστορικός Ευμορφία Βαγιάκη - Μπουντουράκη στο βιβλίο της για τον Βαφέ, μεταφέροντας τη ζώσα παράδοση και τις διάφορες εκδοχές που οδήγησαν στη μαζική θανάτωση τους κατοίκους του χωριού: Οι χωριανοί βρήκαν καταφύγιο στην Κρυονερίδα. Οι Τούρκοι πήραν έναν γέρο τυφλό που είχε μείνει στο χωριό και προχωρούσαν στο Λαγγό. Κάποια στιγμή ο γέρος άκουσε κλάματα μικρού παιδιού. Κατάλαβε πως εκεί κρύβονταν οι συγχωριανοί του κι άρχισε να τραγουδά: «Κρύψε μάνα το παιδί σου να μη χάσεις τη ζωή σου». Η μάνα που άκουσε τη συμβουλή του γέρου απάντησε: «Δεν το κρύβω το παιδί μου κι ας τη χάσω τη ζωή μου». Οι Τούρκοι πιέζοντας τον γέρο επανέλαβε το τραγούδι κι έτσι εντόπισαν από που έρχεται η φωνή...

Ο πρώτος Τούρκος που επιχειρήσει να πλησιάσει το σπήλαιο έπεσε νεκρός από τους πυροβολισμούς 7 οπλοφόρων χριστιανών που βρίσκονταν μέσα σε αυτό και φύλαγαν τα γυναικόπαιδα.

Οι Τούρκοι δεν πλησίασαν ξανά. Επέλεξαν

να πολιορκήσουν το σπήλαιο επί ημέρες καλώντας -χωρίς αποτέλεσμα- τους χριστιανούς να παραδοθούν. Οι "ελεύθεροι πολιορκημένοι" της Κρυονερίδας, όπως εύστοχα τους χαρακτηρίζει ο Βαγγέλης Κακατσάκης, είχαν πάρει την απόφασή τους. Η κα Βαγιάκη - Μπουντουράκη σημειώνει σχετικά: «Οι Τούρκοι ύστερα από πολιορκία 3 ημερών μάζεψαν στο στόμιο της Σπηλιάς ξύλα, κασιόγαρους, θειάφι κι άλλες εύφλεκτες ύλες και αφού έβαλαν φωτιά προκάλεσαν τον θάνατο από ασφυξία σε 130 γυναικόπαιδα. Μόνο 6 σώθηκαν που έφυγαν κρυφά το προηγούμενο βράδυ... Ο μαρτυρικός θάνατος των 130 Βαφειανών θα μείνει χαραγμένος στη μνήμη των επι-

ζώντων και θα σφραγίσει την πολύπαθη αλλά περήφανη ιστορία του τόπου. Χαρακτηριστικά τα λόγια που έχουν χαραχθεί πάνω στο κοινοτάφιο που βρίσκεται στην είσοδο του Σπηλαίου της Κρυονερίδας: "Ως φοβερός ο τόπος ούτος ουκ εστίη ούτος ουκ εστίη ούτος αλλά η ψυχή της θθανασίας" αλλά η ψυχή της θθανασίας" Οι μετέπειτα γενιές συνεχίζουν μέχρι σήμερα να τιμούν τη θυσία των ελεύθερων πολιορκημένων της μαρτυρικής σπηλιάς της Κρυονερίδας. Να σημειώσουμε τέλος ότι η διαμόρφωση του περιβάλλοντα χώρου και το κοινοτάφιο έγιναν με έξοδα του του αποβιώσαντος στην Αμερική Βαφειανού Σταύρου Ι. Σαρτζετάκη.

Γενική άποψη του οικισμού.

έχουν ανδραγαθήσει, μεμονωμένα ή και ομαδικά, την εποχή εκείνη. Το Αγερινιώτικο Φαράγγι και η άγρια Μαδάρα ήταν το καταφύγιο των κατατρεγμένων, αλλά και το αρματολίκι του Ανατολικού Σελίνου, κατά τον μεγάλο ξεσπασμό. Αλλά και στην υπόλοιπη επαρχία, κατέφευγαν σε απρόσιτες και ασφαλείς θέσεις, σε κρύπτες ή και σε ομαδικές αναχωρήσεις στην στεριά ή στη νησιωτική Ελλάδα, αν το απαιτούσαν οι περιστάσεις, προκειμένου να σωθούν από την οργή, τη "μάνπα" των Τούρκων. Οι Τούρκοι γνώριζαν πολύ καλά ότι τίποτα δεν θα έμενε ατιμώρητο. Ο Καούρης όσο πολεμική δεινότητα και αγριότητα και αν διέθετε, δεν κατάφερε να κάμψει στο ελάχιστο την επαναστατική ορμή των Ρωμιών του Σελίνου, οι οποίοι παρά την εξαθλίωσή τους, ένωσαν τα επαναστατικά μπαϊράκια τους, με την επαναστατική σημαία της λεφτεριάς».

ΘΥΜΙΑΝΗ ΠΑΝΑΓΙΑ

Εκεί που άνθισε η λεφτεριά

Η επανάσταση στην Κρήτη άρχισε να ξεκινήσει, σε σύγκριση με την Ηπειρωτική Ελλάδα για μια σειρά από αντικειμενικές αιτίες. Όμως ο πόθος για τη λευτεριά ήταν ανεξάντλητος παρά τις κατά καιρούς αποτυχημένες επαναστάσεις των Κρητικών και των σκληρών αντιποίνων.

Ο ιστορ. ερευνητής Δ. Νικολακάκης.

Η έναρξη της επανάστασης στην Κρήτη σηματοδοτείται με την συγκέντρωση αντιπροσώπων από όλη της Κρήτης στις 29 Μαΐου του 1821 στο εκκλησάκι της Θυμιανής Παναγιάς στα Σφακιά. Όπως μας εξηγεί ο ιστορικός ερευνητής Δημήτρης Νικολακάκης που έχει πραγματοποιήσει ομιλίες αναφορικά με τη συγκεκριμένη επανάσταση «στο μικρό και γραφικό εκκλησάκι της Παναγιάς της Θυμιανής του Κομπτάδες Σφακίων συγκεντρώθηκαν αντιπρόσωποι από όλες σχεδόν τις επαρχίες της Κρήτης και με μια φωνή αποφάσισαν να αρχίσουν τον αγώνα εναντίον του δυνάστη. Ο πόθος για την ελευθερία ήταν έντονος και η επιθυμία τόσο ακατανίκητη, ώστε τις στιγμές εκείνες υποχώρησε ο "ορθός λόγος" και ο "ρεαλισμός" και έτσι η σκληρή πραγματικότητα δεν στάθηκε ικανή να εμποδίσει τους ηρωικούς προγόνους μας να αρχίσουν τον αγώνα ο οποίος είχε ήδη φουντώσει στην άλλη Ελλάδα, τη Ρούμελη, το Μωριά και τα νησιά. Οι αντιπρόσωποι των επαρχιών ίδρυσαν την Κεντρική Επιτροπή (ένα είδος επαναστατικής κυβέρνησης) και "χρέωσαν" στους οπλαρχηγούς τα μέρη όπου ο καθένας τους θα δρούσε. Παράλληλα ζήτησαν βοήθεια από την Κυρίως Ελλάδα που όμως ποτέ δεν έφτασε. Ετσι με, εράνους μάζεψαν ένα ποσό, με το οποίο αγόρασαν όπλα και πολεμοφόδια από τα ελληνικά νησιά και τη Μάλτα. Ξεκίνησαν έναν αγώνα που κράτησε 10 ολόκληρα χρόνια και ο οποίος λόγω των μεγάλων επιτυχιών των επαναστατών έφερε σε δύσκολη θέση τον Σουλτάνο». Τα αποτελέσματα της επανάστασης στην Κρήτη δεν ήταν ανάλογα με την ηπειρωτική Ελλάδα. Το 1825 με την εισβολή των Τουρκοαιγυπτίων οι επαναστάτες υποχώρησαν. Το νησί δεν εντάχθηκε στον εθνικό κορμό και χρειάστηκαν πολλές ακόμα επαναστάσεις μέχρι την αυτονομία του 1897 και την ένωση με την Ελλάδα το 1913.

Το εκκλησάκι της Θυμιανής Παναγιάς όπου κάθε χρόνο τιμάται η έναρξη της επανάστασης στην Κρήτη.

Παιδότοπος

Ε1 ΤΑΞΗ 10ου ΔΗΜ. ΣΧ. ΧΑΝΙΩΝ

Η Ανάσταση του 1821 στους Αγίους Αναργύρους

**ΒΑΓΓΕΛΗΣ
Θ. ΚΑΚΑΤΣΑΚΗΣ**
kakatsakis@sch.gr

Τη φετινή γιορτή για την επέτειο της 25ης Μαρτίου 1821 τη γιορτάσαμε στην τάξη με μια προσεκτική ματιά στην τοπική ιστορία. Καλή η επανάσταση στο Μοριά αλλά και εδώ στα Χανιά δεν υστερούσαμε σε αντρείουσύνη. Μελέτησαν λοιπόν οι μαθητές μας τις συνθήκες που επικρατούσαν στο νησί την άνοιξη του 1821, αλλά και τα περιστατικά που έλαβαν χώρα στα Χανιά από τον Απρίλη έως και το καλοκαίρι του ίδιου χρόνου... έμαθαν για τον μαρτυρικό θάνατο του Μελχισεδέκ Δεσποτάκη στον πλάτανο της Σπλάντζιας, για τους Γερλήδες των Χανιών αλλά και τους λινοβάμβακους, τους κρυπτοχριστιανούς δηλαδή. Μέσα από τα παιδικά μάτια οι

ιστορίες αποκτούν μια άλλη διάσταση όπως και οι ίδιοι θα διαβάσετε... Και μία ιστορία από όλες (πηγή μας το διήγημα του Βαγγέλη Κακατσάκη "Ανάσταση") μας έκανε την πιο τρανή εντύπωση. Οι μαθητές θα σας πάρουν λοιπόν από το χέρι και θα σας πάνε στη Σπλάντζια, θα σας οδηγήσουν μέσα στην εκκλησία των Αγίων Αναργύρων για να ζήσετε μαζί τους ένα αλλόκοτο γεγονός. Ήμασταν κι εμείς εκεί τη νύχτα της Ανάστασης του 1821 με τη φαντασία μας, μας λένε το καθένα με τον δικό του τρόπο...

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Κατά τη δασκάλα και οι μαθητές της... Να τους χαιρετάτε Ελένη και να σε χαιρετούν! Πολλά έχετε να τους μάθετε και πολλά έχουν να σου μάθουν. Συγχαρητήρια, παιδιά, και καλή πρόοδο! Καλό Σαββατοκύριακο και χρόνια πολλά για την εθνική μας γιορτή σε όλους!

**Σας χαιρετώ με αγάπη όλους!
Βαγγέλης Θ. Κακατσάκης,
δάσκαλος**

**Ελένη Βορεινάκη
δασκάλα**

Ένα αλλιώτικο βράδυ Ανάστασης

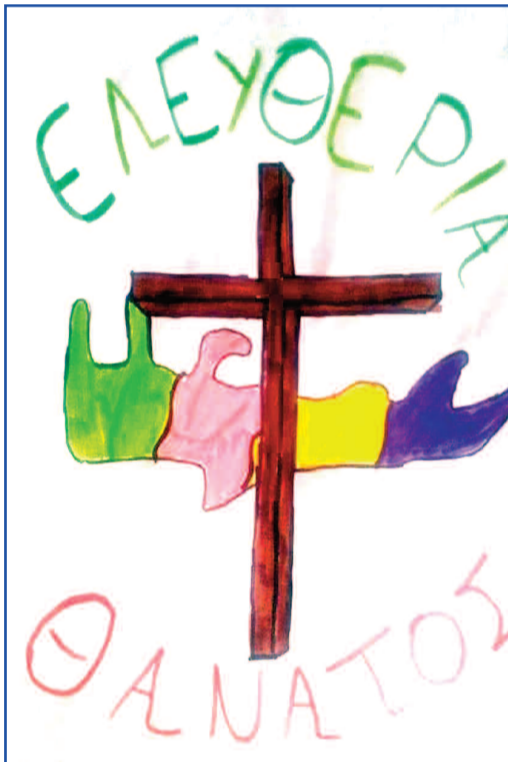
Ναι είναι ένα γεγονός που θυμάμαι πεντακάθαρα. Βράδυ της Ανάστασης ήταν το '21. Ήταν μια από τις πρωτόγνωρες εμπειρίες της ζωής μου και αξίζει πιστεύω να σας την διηγηθώ. Όπως σας είπα ήταν βράδυ του Μεγάλου Σαββάτου και οι περισσότεροι χριστιανοί βρίσκονταν στις εκκλησίες για την ανάσταση, μαζί τους ήμουν και εγώ. Όλοι στεκόμασταν όρθιοι στο Ναό των Αγίων Αναργύρων. Η λειτουργία ξεκίνησε όπως πάντα και όλοι νομίζαμε ότι θα ήταν ένα συνηθισμένο βράδυ. Όλα πήγαιναν καλά και λίγο πριν πει ο παπάς το «Χριστός Ανέστη», άνοιξε με ένα σπρώξιμο η πόρτα του ναού. Όλοι ξαφνιάστηκαν!!! Μέσα μπήκε ένας δίμετρος Τούρκος σωστό γομάρι. Τότε όλοι κοκάλωσαν. Ο άντρας που εισέβαλε στο ναό φορούσε πλούσια ρούχα, σημάδι πως ήταν κάποιος υψηλός αξιωματούχος πιθανόν ένας αγάς. Ακόμα ήταν πάνοπλος, πράγμα που φανέρωνε ότι ήταν αρχηγός ομάδας οπλισμένων στρατιωτών που θα έκαναν επίθεση. Αυτή η σκέψη τους πάγωσε όλους. Φοβήθηκαν ότι ήρθε το τέλος τους. Όσοι βρίσκονταν κοντά στην πόρτα έτρεξαν να το σκάσουν. Όσοι δεν είχαν τρόπο διαφυγής, αγκάλιασαν τα παιδιά τους για να τα προστατέψουν. Εγώ ξαφνιάστηκα τόσο που έμεινα ακίνητη. Τότε τα πράγματα πήραν μια τροπή που κανείς δεν περίμενε. Ο Τούρκος έκανε κάτι αναπάντεχο. Εβγαλε το φέσι του που ήταν το σύμβολο της καταγωγής του και το άφησε στο πάτωμα. Επειτα έσκυψε το κεφάλι και έκανε με ευλάβεια το σταυρό του. Όλοι έμειναν άφωνοι. Τέλος έγινε κάτι εξίσου αξιοσημείωτο. Ο επιβλητικός άντρας φώναξε με όλη του τη δύναμη «Από σήμερα δεν είμαι ο Χουσεΐν αγάς αλλά ο Μιχάλης Κουρμούλης». Μετά από αυτό η λειτουργία συνεχίστηκε κανονικά. Εμαθα μετά κάτι που με έκανε πολύ χαρούμενη. Ο Μιχάλης Κουρμούλης πήγε στα βουνά και πολέμησε τους Τούρκους. Ηγήθηκε σε πολλές μάχες και έδωσε έναν αέρα λευτεριάς στο νησί μας...

Νεφέλη Φαντριδάκη

Μεταστροφή

Το βράδυ της Ανάστασης του 1821 είχαμε μαζευτεί κάμποσοι στον ναό των Αγίων Αναργύρων στην Σπλάντζια. Είχε βγει ο παπάς στην Πύλη και ξαφνικά ανοίγει η πόρτα και βλέπουμε όλοι έναν Τούρκο ψηλό, μεγαλόσωμο. Μαζευτήκαμε όλοι σε μια μεριά και κλείσαμε τα μάτια. Νομίζαμε ότι ήρθε το τέλος. Εκείνος προχώρησε πέταξε κάτω τα άρματα του και πάτησε το φέσι του. «Δε με λένε Χουσεΐν Αγά», φώναξε, «αλλά Μιχάλη» και μετά είπε σε όλους, «Χριστός Ανέστη». Η έκπληξη μας ήταν μεγάλη!!! Μερικοί έλεγαν πως έγινε θαύμα ενώ άλλοι κοιτούσαν με το στόμα ανοικτό. Ο Μιχαήλ όλη την υπόλοιπη μέρα πήγαινε από σπίτι σε σπίτι, έμπαινε μέσα στα σπίτια και μπροστά στα κατάπληκτα μάτια των ανθρώπων φώναζε «Χριστός Ανέστη» για να το μάθουν όλοι. Πολλοί άνθρωποι στη διάρκεια της Τουρκοκρατίας ήταν σαν αυτόν. Κρυπτοχριστιανοί. Αυτοί βοηθούσαν τους Έλληνες κρυφά.

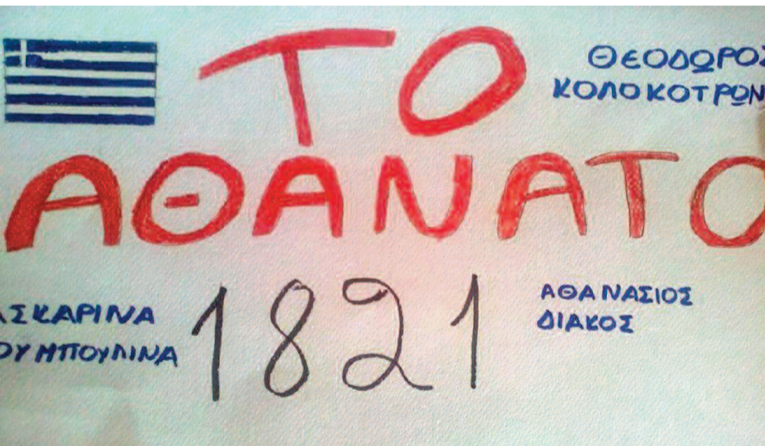
Φωτεινή Καραβιτάκη

Η διπλή ταυτότητα

Τώρα που πλησιάζει το Πάσχα θυμάμαι τότε που ήμουν στην εκκλησία στην Σπλάντζια και προσκυνούσα. Ξαφνικά, άνοιξε η πόρτα και ένας δίμετρος άντρας, οπλισμένος βαριά μπήκε μέσα. Όλοι φοβόμασταν μήπως μας σκοτώσει. Όσοι ήταν κοντά στην πόρτα μπόρεσαν να φύγουν. Τελικά είδα κάτι που δεν το 'χα ξαναδεί. Ο Τούρκος πέταξε τα όπλα του, έβγαλε το φέσι του, το πέταξε κάτω και είπε: «Δε με λένε Χουσεΐν Αγά αλλά Μιχάλη Κουρμούλη». Όταν το άκουσα τα έχασα στην αρχή. Μετά όμως κατάλαβα ότι είχε διπλή ταυτότητα και ένιωθα περήφανος που ένας άντρας βάζει τη ζωή του σε κίνδυνο για την πατρίδα του.

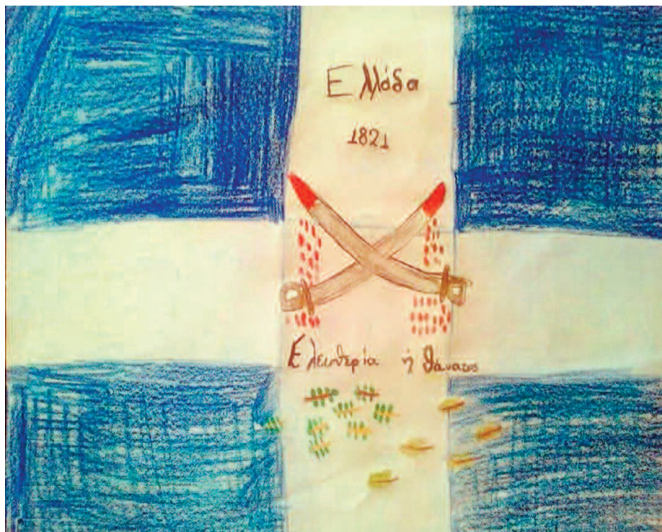
Μιχάλης Τσιλιμγκάκης

Κρητικός στην καρδιά και στην ψυχή

Ήταν Ανάσταση και ήμουν στην εκκλησία των Αγίων Αναργύρων. Ο παπάς έψελνε και είχαν μείνει μόλις λίγα λεπτά για να τελειώσει. Ξαφνικά ακούσαμε βαριά βήματα. Όλοι είχαμε τρομοκρατηθεί και κυρίως εγώ, που παραλίγο να φύγω από την εκκλησία. Ένας ψηλός άντρας μπήκε μέσα. Με αργές κινήσεις έβγαλε το φέσι του το ποδοπάτησε και έβγαλε και δυο κουμπούρια, που τα ακούμπησε σε ένα τραπέζι που ήταν δίπλα του. Ηρεμος χωρίς καμιά ανησυχία, έκανε το σταυρό του και με σταθερά βήματα προχώρησε να μεταλάβει. Εγώ είχα κοντέψει να λιποθυμήσω. «Βρε μήπως το κάνει έτσι και μετά αρπάξει τα κουμπούρια και μας σκοτώσει όλους εδώ μέσα» σκέφτηκα. Ο άντρας, είχε ένα άγριο ύφος αλλά σιγά σιγά στα χείλη του άρχισε να σχηματίζεται ένα γλυκό χαμόγελο. «Χριστός Ανέστη, Χριστιανοί!». Όλοι απορημένοι αλλά και μια μυστηριώδη ευτυχία κοιτούσαν το πρόσωπο του άντρα. «Δεν είμαι από σήμερα ο Χουσεΐν Αγάς αλλά ο Μιχάλης ο Κουρμούλης, Κρητικός στην καρδιά και στην ψυχή όπως και εσείς...».

Ιωάννα Μαλεκάκη

Επανάσταση το 1821 στην Κρήτη, ναι ή όχι;;;

Το 1821 υπήρχαν στο νησί περίπου 260.000 κάτοικοι. Από αυτούς ένα μεγάλο μέρος ήταν μουσουλμάνοι (περίπου 120.000) και μάλιστα από αυτούς οι 20.000 ήταν καλά οπλισμένοι. Αυτοί ήταν Τούρκοι ή Τουρκοκρητικοί που εξισλαμίστηκαν την περίοδο της Τουρκοκρατίας. Μάλιστα ήταν φανατικότεροι από τους ίδιους τους Τούρκους. Ο χριστιανικός πληθυσμός ζούσε σε καθεστώς καταπίεσης και τρομοκρατίας. Οι τουρκικές διοικήσεις Χανιών, Ρεθύμνου και Μεγάλου Κάστρου, με δύο σώματα γενιτσάρων χειροτέρευαν την κατάσταση. Λόγω της καταπίεσης οι μυημένοι στην Φιλική εταιρεία ήταν ελάχιστοι με αποτέλεσμα να μην υπάρχει ψυχολογική και ιδεολογική προετοιμασία για τον αγώνα της λευτεριάς. Το νησί της Κρήτης είναι απομακρυσμένο από την άλλη Ελλάδα, πράγμα που δυσκολεύει την επικοινωνία με την υπόλοιπη Ελλάδα και την αποστολή βοήθειας. Ακόμα γύρω από το νησί έπλεε ο στόλος της Αιγύπτου που έκλινε σε κλοιό το νησί. Από όλα αυτά καταλαβαίνουμε ότι η επιτυχία μιας επανάστασης στο νησί θα ήταν αδύνατη. Παρόλα αυτά, ναι, οι Κρητικοί επαναστάτησαν μαζί με τους άλλους Έλληνες και το 1821.

Κάλλια Σταματάκη

ΠΕΡΙΚΛΗΣ ΔΗΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΣ / ΑΠΕ-ΜΠΕ

Γνωστός ιστορικός σημειώνει ότι η Ιστορία που διδάσκονται τα παιδιά στο σχολείο πρέπει ασφαλώς να αλλάξει, αλλά με τη συνδρομή ενός «ευφυούς εκλαϊκευτή». Έτσι, συμπληρώνει, θα αποφεύγαμε πολλές κατοπινές απογοητεύσεις.

Είναι μια επανάσταση αυτή που γιορτάζουμε στις 25 Μαρτίου; Κι αν ναι, τι επανάσταση είναι;

Ασφαλώς είναι μια επανάσταση γιατί αλλάζει ριζικά όλη η μορφή του πολιτεύματος, της κοινωνίας, σχεδόν τα πάντα. Δεν ήταν ενδεχομένως η πρόθεση των επαναστατημένων να κάνουν τόσο μεγάλες αλλαγές. Αλλά βέβαια όταν ξεφορτώνεσαι μια αυτοκρατορία, μύρια έπονται. Πάρα πολλές αλλαγές ακολουθούν και η πιο σοβαρή είναι η δημιουργία ενός έθνους - κράτους. Είναι η πρώτη φορά που συμβαίνει κάτι τέτοιο στην ελληνική Ιστορία, υπήρχαν πόλεις - κράτη, αλλά Ελλάδα ως Ελλάδα δεν υπήρξε ποτέ. Έχουμε λοιπόν ένα έθνος - κράτος το οποίο βάπτισε ο Αδαμάντιος Κοραΐς και προχώρησε πλέον με ένα καθεστώς που μιμείται ως επί το πλείστον τα ευρωπαϊκά πρότυπα και κυρίως αυτό της Γαλλίας.

Ποια ήταν η πρόθεση των επαναστατημένων;

Υπήρχαν πολλές προθέσεις. Άλλη πρόθεση είχαν οι αρματολοί, άλλη οι πρόκριτοι, άλλη η Εκκλησία, άλλη πρόθεση είχαν άλλοι πρωταγωνιστές. Επικράτησε όμως ένα μικτό σύστημα ευρωπαϊκό και εντόπιο, ένα μίγμα αυτών των δυο.

Η ιστορία αυτής της επανάστασης είναι η ιστορία που μαθαίνουμε στο σχολείο;

Όχι. Στο σχολείο μαθαίνουμε τη γενεαλογία των ηρώων, μαθαίνουμε τις μεγάλες στιγμές της επανάστασης και κυρίως τις νίκες, δεν μαθαίνουμε πολλά για τους εμφύλιους πολέμους που ήταν και η επικρατούσα κατάσταση τα περισσότερα χρόνια. Αλλά είναι φυσικό, συμβαίνει σε όλες τις Ιστορίες. Οι Γάλλοι, για παράδειγμα, δεν διδάσκουν όλες τις ακρότητες της Γαλλικής Επανάστασης και οι Αμερικανοί δεν αναφέρονται ποτέ στους φιλοβρετανούς φυγάδες τους. Είναι οι εσκεμμένες παραλήψεις της διδασκαλίας της Ιστορίας.

Δεδομένου του πλούσιου παρελθόντος μας σε δικασμούς και εμφύλιους πολέμους, δεν θα ήταν καλύτερα για τις μελλοντικές γενιές να διδάσκονται και τις μαύρες σελίδες της Ιστορίας;

Ασφαλώς και θα ήταν. Αλλά χρειάζεται ένας ευφυής εκλαϊκευτής, οποίος να μπορεί να παραλάβει αυτό το πάρα πολύ πολύπλοκο κοινωνικό καθεστώς που υπήρχε και να το εξηγήσει με μέσα καταληπτά στον ανήλικο μαθητή. Είναι δύσκολο εγχείρημα.

Θα έπρεπε να επιχειρηθεί όμως;

Θα έπρεπε νομίζω γιατί θα γλύτωνε πολύ κόσμο από τις κατοπινές απογοητεύσεις και τα στοιχεία έκπληξης για τα πρόσωπα εκείνης της εποχής.

Αναφέρεστε σε ήρωες του 1821. Έχουμε περιλάβει κάποιους από αυτούς με ένα φωτοστέφανο χωρίς να το αξίζουν;

Όλοι οι ήρωες έχουν ένα φωτοστέφανο γιατί αλλιώς δεν θα ήταν ήρωες. Αλλά στην πραγματικότητα ήταν κανονικοί άνθρωποι με όλα τα ελαττώματα και τις προκαταλήψεις και τις ελπίδες και τις ανησυχίες των κανονικών ανθρώπων. Βεβαίως υπάρχουν στιγμές ηρωισμού, μεγάλου ηρωισμού που αξίζει να μνημονεύουμε. Ένα παράδειγμα είναι ο Παπαφλέσσας στο Μανιάκι, όπου πήγε με επίγνωση ότι θα σκοτωθεί και ο οποίος ήταν ελάχιστα ηρωικός στην κανονική του ζωή. Ήταν ένας πονηρός παπάς που είχε κάνει πολλές ατασθαλίες, αλλά είχε και μια στιγμή που τον δικαίωσε.

«Θα έπρεπε να γιορτάζαμε την 25η Μαρτίου έχοντας απομαγεύσει λίγο την Ιστορία μας, χωρίς όμως αυτό να σημαίνει ότι πρέπει να απαρνηθούμε τα ζωτικά μας ψεύδη» λέει σε συνέντευξή του στο Αθηναϊκό - Μακεδονικό Πρακτορείο Ειδήσεων ο Θάνος Βερέμης.

ΘΑΝΟΣ ΒΕΡΕΜΗΣ:

«Οι ήρωες της Επανάστασης ήταν άνθρωποι σαν κι εμάς»

Ο Έλληνας ιστορικός μιλά για τη διδασκαλία της εθνικής ιστορίας με αφορμή την επέτειο της 25ης Μαρτίου

«Ίσως με λίγη απομάγευση της Ιστορίας γλιτώσουμε πολλή. Χωρίς αυτό να σημαίνει ότι πρέπει να απαρνηθούμε τα κατά Ίψεν “ζωτικά ψεύδη”. Ποιος άνθρωπος θέλει να ακούει όλη την αλήθεια;»

Αρνητικούς πρωταγωνιστές έχουμε;

Πάρα πολλούς που ευτυχώς δεν τους ξέρουμε. Είναι οι αρματολοί της Ρούμελης που ως επί το πλείστον συνεργάστηκαν κανονικά με τους Τούρκους. Ένας τέτοιος ήταν ο Ρούμης ο Βαρνακιώτης.

Ο Οδυσσεύς Ανδρούτσος, επίσης, ένας επιβλητικός ήρωας της επανάστασης, μορφωμένος, ευφυέστατος και πολύ γενναίος και ισχυρός αρματολός, είχε αποστατήσει στο τέλος του βίου του και συνεργάστηκε με τους Τούρκους. Ο λόγος ήταν ότι τον εκθρεύονταν οι πολιτικοί της εποχής, ο Κωλέττης ήταν ο πολιτικός που του άνοιξε κατ'εξοχή τον λάκκο. Και βέβαια όταν είδε ότι και οι Τούρκοι δεν τον έβλεπαν με καλό μάτι επέστρεψε όπου τον παρέλαβε ο Βούρας, το πρωτοπα-

λίκαρό του, και τον δολοφόνησε στην Ακρόπολη.

Η βασική διάκριση ποια ήταν τότε;

Μεταξύ χριστιανών και μουσουλμάνων. Αν ήσουν χριστιανός αρβανίτης ήσουν Έλληνας. Εάν ήσουν μουσουλμάνος ήσουν Τούρκος ή Τουρκαλβανός, όπως τους έλεγαν τότε. Ας πούμε ο Ομέρ Βρυώνης ήταν Τουρκαλβανός, για τον οποίο μάλιστα λέγεται ότι ήταν ελληνικής καταγωγής, ή ο Αλί Πασάς. Η βασική σύγκρουση στη Ρούμελη, για παράδειγμα, ήταν μεταξύ αλβανών μουσουλμάνων και αρβανιτών Ελλήνων, όπως ο Μπότσαρης και ο Τζαβέλας. Όλοι αυτοί ήταν επαγγελματίες πολεμιστές οι οποίοι επαίρονταν για τις πολεμικές τους αρετές. Έλεγαν “κοίταξε τα χέρια

μου, δεν έχουν δουλέψει ποτέ τη γη”. Αισθάνονταν αριστοκράτες του πολέμου.

Είναι γνωστό ότι οι ιστορικοί δεν συμπαθούν τις υποθέσεις. Τι θα είχε γίνει όμως εάν δεν επέβαιναν οι μεγάλες δυνάμεις της εποχής στο Ναβαρίνο; Πόσο θα είχε καθυστερήσει η δημιουργία του ελληνικού κράτους;

Κοιτάξτε, το πιθανότερο είναι ότι θα επενέβαιναν αργότερα. Εάν δεν επενέβαιναν καθόλου το πιθανότερο είναι ότι ο Μοριάς θα ήταν σήμερα μέρος της Αιγύπτου καθώς είχε δοθεί από τον Μαχμούτ τον Β', σουλτάνο της οθωμανικής αυτοκρατορίας, στον Μεχμέτ Αλί της Αιγύπτου ως αντάλλαγμα για να τον βοηθήσει να ξεφορτωθεί τους επαναστάτες. Ο Μεχμέτ Αλί και ο Ιμπραήμ είχαν επιδοθεί σε μια συστηματική εθνοκάθαρση της Πελοποννήσου πουλώντας σκλάβους στα σκλαβοπάζαρα της Ανατολής με σκοπό να φέρουν κόσμο από την Αίγυπτο.

Μαθαίνουμε Ιστορία για να αντλούμε διδάγματα για το μέλλον; Ποιος είναι ο βασικός της σκοπός;

Θα έλεγα η αυτογνωσία. Η ταυτότητα είναι πάρα πολύ χρήσιμη γιατί δίνει ένα περιεχόμενο στην ύπαρξή μας, αντιλαμβανόμαστε ότι είμαστε μέρος μιας αυτοσυνειδήσης. Και είναι σημαντικό να υπάρχει αυτή η αυτοσυνειδήση και να καλλιεργείται.

Και η αναθεωρητική ματιά στην Ιστορία; Τα ιστορικά γεγονότα πόσες αναγνώσεις χωράνε;

Πολλές. Αλλά το πρόβλημα με τον αναθεωρητισμό δεν είναι οι αναγνώσεις, είναι η επιλεκτική ανάγνωση. Όταν φτιάχνεις ένα έθνος - κράτος, φτιάχνεις και την Ιστορία του, μια Ιστορία ιδεατών τύπων ανθρώπων, οι οποίοι είναι όλοι αφιλοκερδείς, ανυστερόβουλοι και πολεμάνε για έναν σκοπό. Αυτό καλλιεργεί το σχολείο και είναι καλό που το καλλιεργεί. Οι άνθρωποι δεν είναι πάντα ήρωες. Αλλά δεν είναι και πάντα υστερόβουλοι. Έχουν και στιγμές μεγαλείου, όπως είναι ο Ας πούμε το έπος του 1940. Η καθημερινότητα δεν είναι ασφαλώς ηρωική. Οι αρματολοί φροντίζουν τα αρματολίκια τους, οι πρόκριτοι τα δικά τους τα φέουδα, οι Οθωμανοί τα συμφέροντά τους.

Ποιο είναι όμως αυτό το όριο που χωρίζει την επίσημη εθνική ανάγνωση από μια εθνικιστική ανάγνωση;

Είναι δυσδιάκριτο καμιά φορά. Εθνικισμοί υπάρχουν πάντως πολλών ειδών. Υπάρχει ο πολιτικός εθνικισμός, δηλαδή εκείνος που λέει ότι η Πολιτεία πρέπει να ακολουθεί μια εθνική παράδοση. Και υπάρχει και ο εθνικισμός του αίματος, ο οποίος είναι μια επικίνδυνη ανοησία.

Αν πρέπει να αλλάξουμε κάτι λοιπόν στον τρόπο που γιορτάζουμε την 25η Μαρτίου, ποιο θα ήταν αυτό;

Θα έλεγα να πούμε στα παιδιά, αλλά και στους μεγάλους, ότι οι ήρωες είναι σαν και εμάς, κανονικοί άνθρωποι. Ίσως με λίγη απομάγευση της Ιστορίας γλιτώσουμε πολλά. Χωρίς αυτό να σημαίνει ότι πρέπει να απαρνηθούμε τα κατά Ίψεν «ζωτικά ψεύδη». Ποιος άνθρωπος θέλει να ακούει όλη την αλήθεια;

ΓΙΩΡΓΟΣ Γ. ΠΙΤΣΙΤΑΚΗΣ
Δάσκαλος – Ιστορικός Ερευνητής
pitsitakisg@gmail.com

ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΠΟΝ ΣΤΑ ΧΑΝΙΑ

24 - 25 Μαρτίου 1944:

«Τα Χανιά πυρπολήθηκαν από πατριωτικό ενθουσιασμό»

«24 Μαρτίου 1944. Βαρειά τραντάζει τη χαρούμενη άλλοτε πολιτεία, η μπότα του κατακτητή. Αύριο είναι επέτειος του ξεσηκωμού του 21 για την Εθνική μας ανεξαρτησία. Κι είμαστε πάλι σκλάβοι. Μα δεν πισωγυρίζουμε. Τραβάμε μπρος με θάρρος. Για λευτεριά και για καλύτερη ζωή [...] Μα είναι και οι άλλοι. Οι προσκυνημένοι. Κι αποφάσισαν, λέει, να γιορτάσουν την αυριανή επέτειο, μαζί μ' όλο το λαό, αφού πήραν την άδεια από τ' αφεντικό τους: τους κατακτητές. Τα νιάτα όμως κι ολόκληρος ο λαός δεν έδωσαν την άδειά τους. Δεν θέλουν την άγια μέρα τους να τη μολύνουν οι προσκυνημένοι. Μ' οδηγητές το ΕΑΜ και την ΕΠΟΝ, θα τη γιορτάσουν όπως αυτοί θέλουν. [...]»

Τούτα τα πύρινα λόγια έγραφε, μεταξύ άλλων, στο ημερολόγιό του, ο Νίκος Λευκορίτης^[1], όταν ένας ανάρτης ήλιος φλόγιζε τις ψυχές των σκλάβων πολιτών και των νέων των Χανίων. Και πήραν την απόφαση και προχώρησαν σε συναρπαστικές αντιστασιακές πράξεις χωρίς να λογαριάζουν τις ζωές τους. Ο Γιάννης Τσίβης, μέλος της Παγκρήτιας Επιτροπής του ΕΑΜ ως εκπρόσωπος των Χανίων, στο βιβλίο του^[2] παρουσιάζει με εκτενή τρόπο και διεξοδικά, τα μεγαλειώδη γεγονότα της 24 και 25 του Μάρτη 1944 που διαδραματίστηκαν στα Χανιά κι έγραψαν μια χρυσή σελίδα στο βιβλίο της Αντίστασης. Παρακάτω για το θέμα, θα παραθέσουμε αρχαιακές πηγές, επονίτικα έντυπα και τον τύπο της εποχής. Αλλά ας ξετυλίξουμε το νήμα απ' την αρχή. Η ΕΠΟΝ στα Χανιά, δημιούργησε τον «Φοιτητικό Συνεταιρισμό» (Φ.Σ.) που ήταν η μεγάλη νόμιμη εκπολιτιστική οργάνωση της. Ο Φ.Σ. ανέπτυξε δραστηριότητες του τύπου διαλέξεις, παραστάσεις, εκδηλώσεις, του πνεύμα του συνθήματος της ΕΠΟΝ «πολεμάμε και τραγουδάμε».

Ο αγωνιστής της Εθνικής Αντίστασης Παύλος Μικελιουδάκης, σε προφορική του μαρτυρία^[3], αφηγείται: «Τον Φοιτητικό Συνεταιρισμό αρχίζουμε να τον σκεφτόμαστε ως ΠΟΕΝ, αλλά υλοποιείται όταν γίναμε ΕΠΟΝ.[...] Ένας Συνεταιρισμός που δεν ήταν ούτε φοιτητικός, γιατί στο καταστατικό είχαμε λάβει πρόνοιες να περιλάβουμε διάταξη, ότι επειδή η επαφή μας με το Πανεπιστήμιο δεν ήταν εύκολη, φοιτητής δυνάμενος να υπάρξει μέλος μας ήταν όποιος θα έφερνε βεβαιώσεις από δύο ήδη μέλη του Φ.Σ. ότι ήταν φοιτητής. Και Συνεταιρισμός δεν ήταν, γιατί η φιλοσοφία μας δεν είχε καμία σχέση. Ήταν Συνεταιρισμός για να μην είναι σύλλογος που απαγορευόταν νομικά. Ήταν μια νομιμοφανής μαζική οργάνωση της ΕΠΟΝ».

Ο ίδιος, σε κείμενό του, γράφει^[4]: «[...] Από τις λαμπρότερες σελίδες της δράσης ΠΟΕΝ-ΕΠΟΝ ήταν η απόφαση της ίδρυσης του «ΦΟΙΤΗΤΙΚΟΥ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥ ΧΑΝΙΩΝ» στον οποίο πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου του. Διαρρήξαμε τα γραφεία κάποιας υπηρεσίας στεγασμένης κάτω από τα γραφεία του Συνεταιρισμού μας^[5] (μια βραδιά) και «προμηθευτήκαμε» ότι μας χρειαζόταν για την έκδοση ψεύτικων ταυτοτήτων,^[6] τόσο πολύτιμων τότε για τις «παρνομίες» μας και τους «παράνομους». Γίνηκα τότε και Μανούσος Παπαδάκης! Ο Συνεταιρισμός μας έκανε αλληλέλληλες παραστάσεις στον Πασσαδάκη^[7] και σε άλλες «υπηρεσίες», με αιτήματα για συσσίτια, τρόφιμα,

εφόδια. Μετέσχε σε διεκδικητικές κινητοποιήσεις, πρωτοστάτησε στη διαρπαγή και διανομή τροφίμων από Αποθήκες της Μαύρης Αγοράς ενώ παράλληλα έκανε ποικίλες πατριωτικές – ψυχαγωγικές – καλλιτεχνικές εκδηλώσεις (π.χ. επιθεώρηση «Λίγο απ' Όλα» στο «Πάνθεον» κ. ά.)[...].»

Ο Αντώνης Μπριλλάκης σε άρθρο του^[8] αναφέρει: «[...] Ο Συνεταιρισμός σπουδαστών στα Χανιά έπαιξε σοβαρό ρόλο σ' αυτές τις προσπάθειες. Ανάμεσα στ' άλλα – συγκροτώντας αξιόλογο θεατρικό όμιλο – κατάφερε ν' ανεβάσει την αντιστασιακού περιεχομένου επιθεώρηση «Λίγο απ' όλα» (Γενάρης 1944), ξεπερνώντας τα φράγματα της λογοκρισίας των κατακτητών. Οι παραστάσεις αυτής της επιθεώρησης – κράτησε αρκετό διάστημα – μετατρέπονταν από τους θεατές σε αντιστασιακές εκδηλώσεις».

Ο γιορτασμός της 25ης Μαρτίου 1944

Η κορυφαία και πλέον εμπνευσμένη όμως εκδήλωση και το κύκνειο άσμα του Φοιτητικού Συνεταιρισμού, ήταν στον γιορτασμό της 25ης Μαρτίου 1944. Να πως την περιγράφει ο πρωταγωνιστής των γεγονότων, Παύλος Μικελιουδάκης^[9]: «[...] Την παραμονή μέλνοντας δακρυσμένοι τον Εθνικό μας Ύμνο κάναμε «έπαρση της Σημαίας» στα Γραφεία μας. Ύστερα συντεταγμένοι κατά τριάδας, παρελάσαμε ως το στρατώνα. Κατέθεσα στέφανο στο Μνημείο του Άγνωστου εκφωνώντας και λόγο, προκαλώντας ενθουσιασμό στους πατριώτες και έκπληξη και δέος και οργή στους Γερμανούς και στους δωσίλογους. Το ίδιο επαναλήφθηκε και στο ηρώο του προαυλίου του Γυμνασίου, όπου και πάλι κατέθεσα στέφανο κι έβγαλα λόγο (σ.σ. Οι λόγοι παρατίθενται σε διπλανή στήλη). Την επομένη (25 Μαρτίου) στη δοξολογία της Μητρόπολης οι αντιστασιακές εκδηλώσεις «φούντωσαν». Τρυκ και προκηρύξεις πετάξαμε ακόμη και στο πρόσωπο του Γερμανού στρατηγού - Διοικητού Φρουρίου Κρήτης και βάλουμε ως και στις τσέπες των Πασαδάκη - Γαλάνη^[10][...].»

Η επιτυχία της εκδήλωσης είναι συγκλονιστική. Τα «Ελεύθερα Νιάτα» βγαίνουν ύστερα από 5 μέρες, σ' έκτα-

Η ΕΠΟΝ Νέας Χώρας τον Απρίλη ή Μάη του 1944 στα Νεροκούρου, με το βιολί, το λαγούτο, το ακορντεόν και το σύνθημά της «Πολεμάμε και Τραγουδάμε». (Συλλογή Γ. Χριστοδουλάκη).

Ο ανταρτοεπώνιτης Παύλος Μικελιουδάκης (2ος από αριστερά) με άλλους αντάρτες του ΕΛΑΣ στα Παλιά Ρούματα στις 18-2-45. (Συλλογή Π. Μικελιουδάκη).

κτη έκδοση^[11] για να πληροπορήσουν το λαό για όλα όσα συγκινητικά έγιναν. Γράφουν: «[...] Ο πανηγυρισμός της εθνικής γιορτής στα Χανιά έγινε με τον πιο μαχητικό τρόπο. Τη μέρα που υψώθηκε το λάβαρο της λευτεριάς του 21, οι Κρητικοί δεν την ξέχασαν. Την γιορτάσαμε

ήθελαν δεν ήθελαν οι κατακτητές και η αντίδραση. Χάρης στις αγωνιστικές αρετές του λαού και της νέας γενιάς του. Χάρης στο ΕΑΜ και την ΕΠΟΝ. Τι γιορτάσαμε όχι χάρις στη γενναιοδωρία των Γερμανών ή του πατριωτισμού του Πασσαδάκη. Την γιορτάσαμε ενώ η δουλειά

μας συνεχίζεται και ο αγώνας μας εξακολουθεί. Ο γιορτασμός της ήταν μια νίκη μας. Ένας σταθμός της πάλης μας που ο λαός σύσσωμος αφηφώντας την τρομοκρατία και τα αντίποινα, δημιούργησε. Δεν επηρεάστηκε από τ' αντιδραστικά ψιθυρίσματα των κοπελιών του Γλύξμπουργκ. Ο λαός και τα νιάτα του ακολούθησαν πρόθυμα κι ενθουσιασμένα τη γραμμή του ΕΑΜ και της ΕΠΟΝ. Na μια σύντομη περιγραφή των γεγονότων της 25 Μαρτίου 1944. Ξημέρωσε η άγια μέρα. Οι δρόμοι, οι τοίχοι και οι στύλοι της Κρητικής πρωτεύουσας είναι στολισμένοι με συνθήματα και τίτλοι των οργανώσεων μας, σκίτσα και σημαίες έχουν γραφτεί ή κολληθεί. Τούτα τα συνθήματα κυριαρχούν: «Θάνατος στους κατακτητές», «Θάνατος στους προδότες», «ΕΑΜ - ΕΛΑΣ - ΕΠΟΝ». «Νέοι και νέες στην ΕΠΟΝ». Η Εθνική τούτη όψη του άψυχου κομματιού των Χανίων διατηρείται όλη μέρα παρά τις αντίθετες επίμονες προσπάθειες του Ιερωνομιάκη. Ο Εθνικός παλμός χτυπά σε κάθε γειτονιά. Ο πατριωτικός ενθουσιασμός κυριεύει κάθε καρδιά. Τα μέτωπα φωτίζονται. Οι αγωνιστικές εκδηλώσεις ξεσπούν σαν ακόλουθα μιας ηλεκτρισμένης ατμόσφαιρας. Έτσι στις 10 π.μ. οι

Οι ιατρικές πρακτικές συνοδεύουν τον άνθρωπο από τη στιγμή που έκανε τα πρώτα του βήματα στη γη. Ο δρόμος που ακολούθησε η ιατρική στο πέρασμα του χρόνου, είναι γεμάτος από εκπληκτικές ιστορίες αυτοσχεδιασμού, άγνοι-
ας, απάτης, πάθους ή και λάθους. Από τις απίθανες ιστορίες δεν θα μπορούσε να λείπει και η οδοντιατρική...

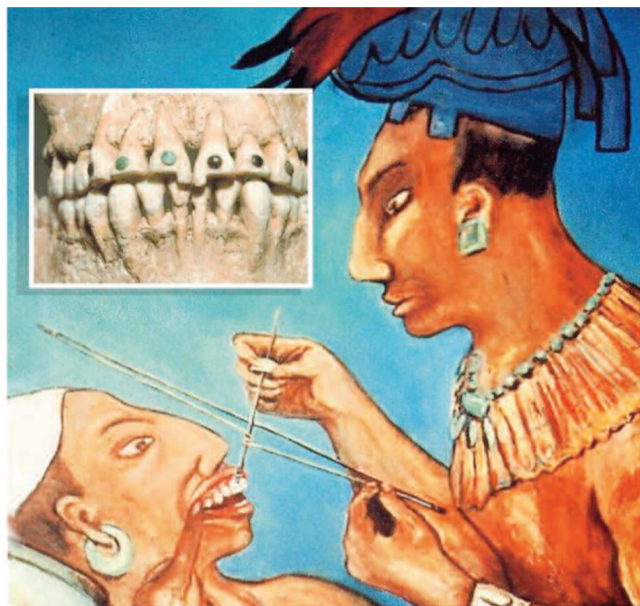
ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΤΕΦΑΝΟΓΙΑΝΝΗΣ
M.Sc.

Ιστορία της Ιατρικής: Ένα απίθανο ταξίδι στον χρόνο

μέρος 19ο

Αντίγραφο τοξωτού τρυπανιού που ανάγεται στο 7.000 π.Χ. Τα πρώτα εργαλεία τρυπανισμού δοντιών περιγράφονται σε παπύρους από το 9.000 π.Χ. κιάλας και χρησιμοποιήθηκαν σε περιοχές της σημερινής Ινδίας.

Οι Μάγια στην Κεντρική Αμερική, εδώ και πάνω από 1.000 χρόνια, εκτελούσαν λεπτομερείς οδοντιατρικές πράξεις. Στην ένθετη εικόνα φαίνονται εμφράξεις από πολύτιμους λίθους.

Οδοντιατρείο στρατιωτικού νοσοκομείου της Ιαπωνίας, λίγο μετά τον Β' παγκόσμιο πόλεμο, το 1946, με πλήρη εξοπλισμό και βοηθητικό προσωπικό.

Πρακτική οδοντιατρική στο σπίτι, τη δεκαετία του 1920. Εξαγωγή δοντιού με τη βοήθεια της γιαιγιάς και μιας απλής πένσας.

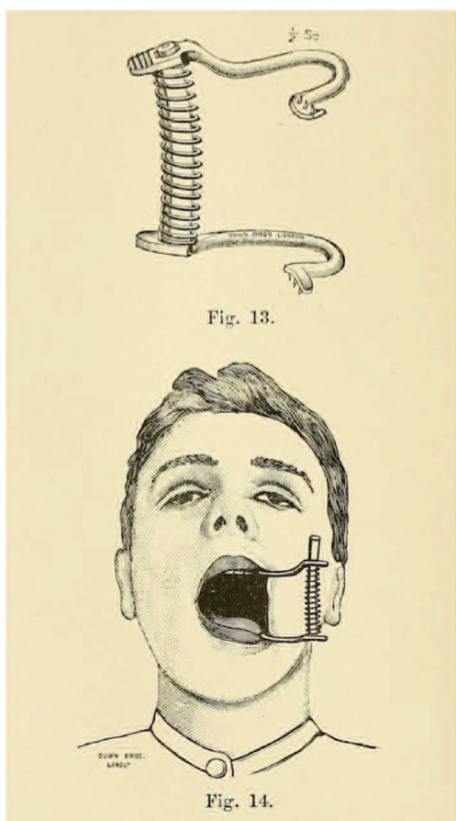
Μία από τις πρώτες προσπάθειες δημιουργίας ορθοδοντικών μηχανισμών, στην Αμερική της δεκαετίας του 1960.

Motorized Toothbrush Leaves Hands Free For Shaving

AS A novelty feature at a recent exhibit of inventions, one inventor displayed the odd motor-driven toothbrush above. Said to be the last word in time-savers, the device is designed to allow the late riser to get his teeth brushed while he shaves. A conventional brush is attached to a vibrating arm on the brushing apparatus.

Η "Μηχανική οδοντόβουρτσα που αφήνει τα χέρια ελεύθερα για το ξύρισμα", ήταν μια κωμική εφεύρεση στην Αγγλία της δεκαετίας του 1930, η οποία προφανώς δεν μακροζήρευσε.

«Ανώδυνη εξαγωγή».
Σατιρική φωτογραφία της δεκαετίας του 1960, που απεικονίζει αλυσοδεμένο ασθενή και τον (ίσως αυτοδίδακτο) οδοντίατρο που προσπαθεί να του βγάλει το δόντι με γιγαντιαία τανάλια.

«Μηχανισμός του 1900, που βοηθούσε στη διενέργεια συγκεκριμένων οδοντιατρικών πράξεων.»

Οι αρχαίοι Αιγύπτιοι πραγματοποιούσαν ποικίλες οδοντιατρικές πράξεις, όπως εξαγωγές οδόντων και τοποθέτηση γεφυρών, ενώ κατείχαν τεχνικές για την αντιμετώπιση της τερηδόνας, της περιοδοντίτιδας και άλλων προβλήματων.

Επιμέλεια:
ΣΑΚΗΣ ΚΟΥΒΑΤΣΟΣ
info@herb.gr**Βιότοπος - περιγραφή**

Ματινική ονομασία του βοτάνου είναι *HYSSOPUS officinalis* (Υσσώπος ο φαρμακευτικός) και ανήκει στην οικογένεια των Χειλανθών. Είναι φυτό που συναντούμε στη νότια και κεντρική Ευρώπη καθώς και στην δυτική Ασία.

ΥΣΣΩΠΟΣ Ο ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΟΣ

Είναι φυτό καλλιεργούμενο στους κήπους που έγινε και πάλι άγριο ή ημιαυτοφουόμενο σε μερικές περιοχές. Στην χώρα μας δεν συναντάται αυτοφυής, καλλιεργείται όμως σε γλάστρες.

Χαμηλός θάμνος, με πολλά όρθια στελέχη, ξυλοποιημένα στη βάση τους και διακλαδισμένα. Το ύψος του κυμαίνεται από 20 έως 60 εκατοστά. Το ποώδες τμήμα των στελεχών είναι ελαφρώς χνουδωτό. Φύλλα λογοχειδή, άμισχα, στενά, μακρούλα. Άνθη με ζωηρό κυανό χρώμα, με ιώδεις στήμονες, διαταγμένα σε επάκριο στάχυ μήκους 10 εκατοστών, στραμμένο μόνο προς την μία πλευρά. Το φυτό είναι πολύ αρωματικό και οι μέλισσες το αγαπούν. Αν χρησιμοποιηθεί με φειδώ είναι ένα από τα πιο χρήσιμα μαγειρικά βότανα. Λίγα φύλλα κομμένα σε λεπτές φέτες είναι αρκετά για να δώσουν ζωτικότητα σε μια σαλάτα. Λίγο επίσης από το πικρό βότανο μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε σούπες και σάλτσες. Είναι αρκετό να τρίψουμε το κρέας με Υσσώπο για να του μεταδώσουμε ένα έντονο σαν μέντα άρωμα. Ο Υσσώπος βοηθά στην πέψη και την διάσπαση των λιπών στο κρέας και το ψάρι.

Στη χώρα μας ύσσωπο αποκαλούμε και ένα άλλο φυτό το οποίο είναι γνωστό με το όνομα μικρομέρια (*Micromeria juliana*) ή ημερόρθουμπο (*Micromeria nervosa*)

Ιστορικά στοιχεία

Ο Υσσώπος είναι βότανο γνωστό από την αρχαιότητα. Ο Ιπποκράτης το χρησιμοποιούσε για την πλευρίτιδα και ο Διοσκορίδης το αποκαλούσε κηπευτικό Υσσώπο και το συστήσε για το άσθμα και τον καταρράκτη σε συνδυασμό με τον απήγανο. Στο φυτό αυτό αναφέρεται και ο Υσσώπος της Ιεράς Γραφής «Ραντιείς με υσσώπω και καθαρισθήσομαι».

Στη λαϊκή ιατρική το φυτό το χρησιμοποιούσαν σε ζεστό αφέψημα εναντίον της χρόνιας

βρογχίτιδας και του άσθματος, σαν αντιβηχικό, αποχρεμπτικό, καθώς και σαν αντιφυστικό, αντιελμινθικό και εμμηναγωγό. Το αφέψημα επίσης το θεωρούσαν εξαιρετικά επουλωτικό και αποτελεσματικό αντιφλεγμονώδες. Το χρησιμοποιούσαν επίσης σε γαργαρισμούς εναντίον του πονόλαιμου.

Συστατικά - χαρακτηρισ

Ο Υσσώπος περιέχει έως 1% πτητικό έλαιο, φλαβονοειδή, γλυκοσίδια (διοσμίνη, υσσωπίνη), θειάφι και τανίνη. Είναι πικρός, πολύ αρωματικός, με δριμεία γεύση, ελαφρώς θερμαντικός.

Ανθιση - χρησιμοποιούμενα μέρη - συλλογή

Το φυτό ανθίζει από τον Ιούλιο μέχρι τον Σεπτέμβριο και για θεραπευτικούς σκοπούς χρησιμοποιούνται τα φύλλα και οι ανθισμένες κορυφές. Η συλλογή του γίνεται τον Αύγουστο όπου μαζεύονται οι ανθοφόρες κορυφές του βοτάνου και ξηραίνονται στον ήλιο.

Θεραπευτικές ιδιότητες και ενδείξεις

Είναι βότανο που οι ιδιότητες του είναι σχεδόν ίδιες με του φασκόμηλου. Δρα ως αντισπασμωδικό, αποχρεμπτικό, εφιδρωτικό, πρεμιστικό, εμμηναγωγό, στυπτικό, τονωτικό και αντιφυστικό.

Ο Υσσώπος έχει ένα ενδιαφέρον φάσμα εφαρμογών οι περισσότερες από τις οποίες οφείλονται στην αντισπασμωδική δράση του πτητικού ελαίου που περιέχει. Το χρησιμοποιούμε για τον βήχα, τη βρογχίτιδα και τη χρόνια καταρροή. Οι εφιδρωτικές ιδιότητες που έχει το κάνουν ωφέλιμο για το κοινό κρυολόγημα. Μπορεί επίσης να χρησιμεύσει ως νευροτονικό σε καταστάσεις ανησυχίας, υστερίας και μικρής επιληψίας. Είναι ευεργετικό σε αδυναμία

του στομάχου, γενική ατονία, δυσπεψία και γαστραλγία, υγρό άσθμα, χρόνιες παθήσεις του στήθους, των βρόγχων και των πνευμόνων και αργοπορία της εμμήνου ρήσης. Το έγχυμα του είναι κατάλληλο για γαργάρες σε πονόλαιμο και αμυγδαλίτιδα και εξωτερικώς σε πλύσεις πληγών και χτυπημάτων.

Συνδυάζεται για τον βήχα και τη βρογχίτιδα με το μαρρούβιο και το βήχιο. Για το κοινό κρυολόγημα μπορούμε να το συνδυάσουμε με το ευπατόριο το διατρητόφυλλο, τα άνθη σαμπόκου και τη μέντα.

Παρασκευή και δοσολογία

Παρασκευάζεται ως έγχυμα. Ρίχνουμε ένα φλιτζάνι βραστό νερό σε 1-2 κουταλάκια του τσαγιού ξηρό βότανο και το αφήνουμε 10-15

λεπτά. Το ρόφημα το πίνουμε έως τρεις φορές την ημέρα. Αν χρησιμοποιήσουμε το βάμμα τότε παίρνουμε 1-4 ml βάμματος τρεις φορές την ημέρα. Το βάμμα μπορούμε να το συνδυάσουμε με άλλα αποχρεμπτικά βότανα όπως η Γλυκόριζα, η Ινούλα και ο Άνηθος.

Για την βρογχίτιδα ή τα κρυολογήματα του στήθους μπορούμε να κάνουμε εντριβές διαλύοντας 10 σταγόνες ελαίου Υσσώπου σε 20 ml αμυγδαλέλαιου ή ηλιέλαιου. Συνδυάζεται καλά με το Θυμάρι και τον Ευκάλυπτο

Προφυλάξεις

Το αιθέριο έλαιο του φυτού περιέχει την κερτόνη πινο-κανφόνη η οποία σε μεγάλες δόσεις μπορεί να προκαλέσει σπασμούς. Δεν υπερβαίνουμε λοιπόν την συνηθισμένη δόση.

